

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

II РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 94

София, петък, 26 май

1933 г.

102. заседание

Вторник, 23 май 1933 година

(Открито от председателя А. Малинов в 10 ч. 13 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

Стр.	Стр.
Питане от народния представител Т. Константинов към министъра на търговията, промишлеността и труда относно лишаване работниците от правото на събрания, сдружения и стачки и неприлагане спрямо сжити трудови закони. (Съобщение)	2161
Предложение от народните представители: Г. П. Генов, С. Омарчевски, д-р К. Станишев, Д. Христов и др., за отпускане народна пенсия на бившия народен представител Илия Георгов. (Съобщение)	2161
Законопроект за бюджета на държавата за 1933/1934 финансова година. (Първо четене — продължение разискванията и приемане)	2161
Предложение от народния представител И. Василев за отпечатване речта на министъра на финансите, произнесена в днешното заседание по законопроекта за бюджета на държавата за 1933/1934 финансова година. (Приемане)	2173
Дневен ред за следващото заседание	2177

Председателът: (Звъни) Понеже присъствуват нужното число народни представители, обявявам заседанието за открито.

(От заседанието отсъствуват следните г. г. народни представители: Аврамов Аврам, Ангелов Боян, Апостолов Драгомир, Ачков Димитър, Бобошевски Цвѣтко, Бончев Тодор, Бошнаков Тодор, Бояджиев Стефан, Буров Атанас, Василев Васил, Василев Йото, Василев Ради, Василев Славейко, Гаврилов Никола, Гагов Петър, х. Галибов х. Юсеин, Георгиев Георги, Георгиев Павел, Георгиев Стойчо, Говедаров Георги, Джанкардашлийски Димитър, Димитров д-р Георги, Доброволски Стефан, Дойчинов Никола, Дрънски Димитър, Дуков Иван, Думанов д-р Никола, п. Захариев Захари, п. Иванов Петър, Игнатов Тодор, Илиев Стойко, Йотов Никола, Каназирски Георги, Кондаков Александър, Кушев Вѣчко, Стоев, Лулчев Коста, Лунгов Николай, Лѣкарски Иван, Лячев Андрей, Маринчев Георги, Мечкарски Тончо, Миланов д-р Кънчо, Митов Генко, Мустафов Али, Мошанов Стойчо, Нейков Димитър, Пастухов Кръстю, х. Петков х. Георги, Попов Стефан, Райковски Минко, Рафаилов Филип, п. Рачев Иван, Ризов Стойне, Родев Христо, Савов Сава, Свиначков Добри, Синигерски Младен, Стамболиев Никола, Таков Стефан, Тодоров Димитър, Тошев Никола, Христов Александър, Цанов д-р Асен, Чернооков Георги, Чирпанлиев д-р Никола, Юртов Георги, Якимов Тодор и Янакиев Василь)

Съобщавам на Народното събрание, че е постъпило в бюрото питане от народния представител г. Тома Константинов, адресирано до г. министъра на търговията, промишлеността и труда. Запитващ моли г. министъра да му отговори на следните няколко въпроси:

1. Известно ли му е, че господарите в всичките индустриални и строителни предприятия използват тежкото положение на работниците?

2. Известно ли му е, че работниците фактически били лишени от правото на събрание, на сдружение и стачка?

Запитващът мисли, какво според нашите закони и конституцията работниците имали това право на стачка.

3. Запитващът иска да знае защо не се прилагат въ полза на работниците съществуващите трудови закони и завършва своето питане с въпроса:

4. Какво мисли да направи г. министърът, за да подобри положението на работниците?

Съобщавам на Народното събрание, че е депозирано в бюрото едно предложение от г. г. Генов, Омарчевски и др., подписано от необходимото число народни представители, за отпускане народна пенсия на Илия Георгов, бивш народен представител, въ разглед за 3.000 л. месечно (Вж. прил. Т. I, № 76)

Това предложение ще бъде напечатано и раздадено на г. г. народните представители.

Пристъпваме към първа точка от дневния ред: първо четене законопроекта за бюджета на държавата за 1933/1934 финансова година — отговор на г. министъра на финансите.

Има думата г. министърът на финансите.

Министър С. Стефанов: Г. г. народни представители! Азъ изслушахъ съ внимание развитието се дебати по бюджета за 1933/1934 г. Тръбва предварително да изкажа моето съжаление, че нѣмахме възможността да чуемъ критиката на по-първите представители на нашите партии, думата на които Парламентътъ чакаше да чуе.

Нѣкой отъ мнозинството: Загубата не е голяма.

Министър С. Стефанов: Това не стана по наша вина, а на самите тѣхъ, на които бѣше известно решението, че ще бъдатъ продължителни заседанията, и тѣ имаха дълга да чакатъ да взематъ думата, когато имъ дойде редътъ.

Нѣкой отъ лѣвицата: Вие ги лишихте отъ думата.

А. Пиронков (д. ср): Не може да ги изненадвате.

Министър С. Стефанов: Азъ изказвамъ още единъ пътъ моето съжаление, лично за себе си, че азъ не можахъ да чуя тази критика, която очаквахъ да чуя. Тя бѣше отъ значение за Парламента.

Г. Кръстевъ (д. ср): Неискрено съжалявате.

Нѣкой отъ мнозинството: Нѣма какво да критикувать.

Г. Енчевъ (з): Тѣ самички не съжаляватъ за отсъствието си отъ Парламента.

Председателъ: (Звъни)

Министър С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Съ малки изключения, критиката отъ страна на ораторитѣ на опозицията не подхождаше за днешния тъй важенъ моментъ, който налага и е наложилъ на всички български граждани да се замислятъ за утрешния день. Трѣбва да ви призная, за съжаление, че тази критика не бѣше сериозна, съ изключение обективната критика на уважениия г. д-ръ Христо Георгиевъ. Макаръ отъ свое гледище да правѣше бележки върху политиката на днешното правителство, той направи една критика, която се виждаше, че се прави съ съзнание за голѣма отговорност, съ проучване на въпроситѣ, съобразявайки се съ положението и съ всички резерви, които трѣбва да бждатъ направени отъ единъ народенъ представител, който изпълнява своя дългъ. Само отъ г. Георгиевъ и отъ г. Пастуховъ се направиха резерви и се призна положението за такова, каквото азъ въ всѣка частъ на своето изложение го подчертахъ, което положение трѣбва да се има предъ видъ, защото безъ тая предпоставка, безъ преценка на изключителнитѣ условия, при които днесъ се внася и разглежда бюджетопроектътъ, всѣка критика ще бжде непълна. Сериозна критика може да се направи само тогава, когато се вземе предъ видъ голѣмото различие между условията вчера и днесъ, когато се вземе предъ видъ действителното положение, което е поставило днесъ и правителство, и Парламентъ, и цѣлия български народъ въ една сериозна загриженостъ за утрешния день. И тукъ, въ Народното събрание, дето това настроение, това чувство днесъ трѣбваше да бжде повече отъ всѣкоже проявено, то липсваше. Съ едностраничностъ, съ лекота и съ липса на елементарно познаване на положението, бихъ казалъ, се правѣше една критика, която се основаваше само на голѣми цифри. Може ли само отъ голѣми цифри да се вадятъ заключения дали бюджетътъ е уравновесенъ?

Г. г. народни представители! Азъ съжалявамъ, че въ едно такова тежко време се даватъ доказателства за безгрижие и липса на елементарно предчувствие за онова, което става въ нашата страна. Първиятъ дългъ на управника, който ръководи съединитѣ на тая страна и специално нейнитѣ държавни финанси, е да се ръководи само отъ едно елементарно правило, съ каквото свѣтътъ е живѣлъ; да се простираме споредъ чергата си. Това правило бѣше забравено вчера. Цифритѣ сж налице, за да потвърдятъ това. Азъ не желая да обвинявамъ, но положението трѣбва да бжде изяснено. Въ днешния моментъ еднакво отговорни сж и правителство, и опозиция, и всички, които бѣгатъ отъ една единствена констатация за положението. Щомъ тѣ не искатъ да направятъ тая констатация, споредъ моята преценка и споредъ всѣки разуменъ човѣкъ, дългътъ отъ тѣхна страна не е изпълненъ съвѣстно. Азъ не съмъ очаквалъ една такава преценка днесъ. И въ миналия бюджетъ, и въ тоя бюджетъ, въ неговитѣ главни линии, се подчертава едно, което не може да бжде отречено. То е, че се разбира тежкото положение, и съ това съзнание се е тръгнало въ пътя на съкращения и търсене нови приходи, безъ правителството да се е ръководило отъ каквито и да е егоистични съображения — дали ще бжде харесано или не.

Ц. Бръшляновъ (д. ср. Ц): Г. Стефановъ! Позвовете да Ви прежсина. За историята, не за друго, да се отбележи това въ стенографския протоколъ. Азъ дължа да Ви напомня, че преценката на председателя на Камарата за държането на опозицията е точно противоположна, и, струва ми се, е много по-права.

Министър-председател Н. Мушановъ: Тукъ — да, но не и въ речитѣ вънъ. На тая тема азъ ще говоря.

Ц. Бръшляновъ (д. ср. Ц): Вие не можете да се оплачете отъ опозицията си, г-да. Бждете малко по-скромни.

Министър С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Азъ разбирамъ и бихъ оправдалъ едно подобно държане

само тогава, ако азъ въ моето изложение дадохъ най-малки поводи за едно подобно държане. Съ това азъ не искамъ подкрепа или хвалебствие — такава нѣщо нито азъ търся, нито пъкъ правителството — но азъ подчертавамъ — и това трѣбва да бжде дебело отбелязано — голѣмата отговорност днесъ на всички въ тази страна за положението, въ което живѣемъ.

Най-сетне, г. г. народни представители, азъ бихъ разбралъ едно подобно държане, ако ние бѣхме продължили въ стария пътъ и ако не употребихме максимални усилия, за да можемъ, при днешнитѣ условия, да свѣржемъ двата края. Влага ли се разумъ, г. г. народни представители, въ една преценка, ако по начало се отрича днешното положение? Ние трѣбва да правимъ преценка на бюджета и изобщо на днешното положение и на утрешнитѣ перспективи, като имаме предъ видъ силно измѣнената стопанска конюнктура не само у насъ, но и въ всички ония страни, съ които имаме стопански връзки.

Азъ трѣбваше да започна, г. г. народни представители, съ тѣзи нѣколко думи, за да подчертая още единъ пътъ, че днесъ, повече отъ всѣкога, е абсолютно невъзможно да се прави една преценка на бюджета само върху сухитѣ цифри, една преценка строго цифрено-финансова, фискална.

Независимо отъ туй, г. г. народни представители, има едно друго много важно обстоятелство — че отъ много години насамъ положението на държавнитѣ финанси е една „синджиръ марка“, която далечъ не е разяснена. Оня, който претендира отъ трибуната да прави преценка на финансовото положение на страната, специално на бюджета и на нашето народостопанско положение, той трѣбва да си е далъ трудъ поне на него да му бжде действително ясно положението. Въ критиката на оня, който излиза да говори отъ името на партии, колкото и да иска да прави едностранична критика, трѣбва да проличава и да се вижда, че се ръководи отъ идеята за запазването на държавата въ днешния моментъ. Той не може да изпадне до такава крайностъ, че само шаблонно да говори, че тоя бюджетъ така, както е внесенъ, не билъ уравновесенъ.

Г. г. народни представители! Ще се съгласите, че нѣма нищо друго, което повече да унижава днесъ единъ ораторъ, който претендира, че познава положението, отколкото това: при днешното изключително положение да иска уравновесенъ бюджетъ или да иска доказателства въ преценката на приходитѣ и разходитѣ, че непременно бюджетътъ ще бжде уравновесенъ. Могатъ ли да се направятъ пертурбации, г. г. народни представители, по-големи отъ тия, които ние се помъчихме да направимъ миналата и тази година? Ако азъ си послужа съ цифри, мога да направя една преценка, отъ която ще видите, дали бюджетитѣ въ близкото минало сж били уравновесени. Ако азъ взема само аргументитѣ, съ които си послужилъ единъ отъ ораторитѣ, г. Пиронковъ, ще се види, че той се самообвинява и признава, че въ тѣхното управление, когато българското народно стопанство даваше единъ девизни приходи три пѣти по-големи, отколкото днешнитѣ, и когато безъ особени промѣни на финансови закони и други усилия българското народно стопанство даваше на държавата къмъ 6—7 милиарда лева бюджетни постъпления — при тия условия тогава, споредъ моята преценка и тая на всѣки разуменъ човѣкъ, постъпленията бѣха предостатъчни да задоволятъ всички стопански, културни и каквито щете нужди на държавата. Може ли да бжде отреченъ този фактъ, потвърденъ съ цифри неоспорими отъ приходнитѣ бюджети въ миналото? Може ли, г. г. народни представители, при едно такова положение, представителътъ на довчера управляващата партия да заявява: „Можехме ли ние, когато управлявахме“, — както каза г. Пиронковъ, — „да разчистимъ бюджета отъ дефицити? Съ каква магическа сила разполагахме?“ — И той си служеше съ примѣри отъ Америка, Франция и т. н., и казваше, че както въ тия голѣми държави не е могло да се приключва бюджетътъ безъ милиардни дефицити, така сѣщо и у насъ. Постъпленията тогава бѣха съ 25—30% повече, отколкото сж днесъ, въ прѣки че стопанската конюнктура бѣше съ 300% по-добра отъ днесъ. И когато трѣбваше да се защити г. Пиронковъ, той каза, че тѣ не могли да направятъ повече отъ това, защото и Америка, и Франция, и тия, и ония голѣми държави не могли да го направятъ. И обратното: „Трѣбваше ли“ — казваше той — „ние да се заробимъ за единъ народъ, за да му оправимъ бюджета?“ — Това сж точно приказитѣ на г. Пиронковъ. — „Можехме ли да не е удовлетворявахме всички стопански и други културни нужди“ — които много бързо се били развивали и е трѣбвало да бждатъ удовлетворявани? Тия нужди трѣбвало е да бждатъ удовлетворявани, защото този народъ не е могълъ да остане назадъ.

Г. г. народни представители! При това оправдание азъ си спомнямъ въ този моментъ думитъ, които нѣкога съмъ челъ, казани отъ покойния Тодоръ Икономовъ: „На нещастна България било писано да прави единъ шагъ напредъ, два — назадъ“. Ето, г. г. народни представители, какъ историята потвърждава предвидливостта на единъ голѣмъ българинъ, който е наблюдавалъ онова, което е ставало въ тая страна.

Трѣбваше ли тогава, г. г. народни представители, да се върви съ едно такова темпо, което не отговаряше на приходитъ въ този моментъ, колкото тѣ и да сж били за тогава задоволителни? При всичкитъ ония изключително благоприятни стопански условия, когато въ нашата страна имаше чужди банковъ сръдства надъ 2—3 милиарда лева, други отъ заеми, трѣбваше ли всичко туй, г. г. народни представители, да се консумира и да не се държи смѣтка за утрешния день? Може ли, г. г. народни представители, да бжде оспоренъ този фактъ? Съ цифри нарѣка азъ ще ви потвърдя тази моя теза, за да се види съ какво престоѣпно безгрижие и безчувствие се е живѣло въ хубавитъ блажени години, безъ да се мисли за утрешния день, и какъ се е преминало границитъ на максималната възможностъ, за да дойде този народъ днесъ до положението да нѣма хлѣбъ да яде и да не може да удовлетвори най-минималнитъ свои нужди и единствената и най-голѣма нужда — да поддържа живота на държавата.

Ако моитъ думи, г. г. народни представители, ви се виждатъ пресилени, цифритъ, които ще ви дамъ, взети отъ Народната банка, за пражосниществата, за които българскиятъ народъ и народното представителство нѣматъ идея, ще потвърдятъ напълно моята мисль. Тѣ не сж отъ мене съчинени, тѣ сж писани въ периода на това управление.

При постѣпления отъ износа сръдно презъ цѣлия 8-годишенъ периодъ отъ 6 милиарда лева девизи годишно — а тѣ сж основата на цѣлия стопански животъ, за който г. Пиронковъ и г. Пждаревъ ни казаха: „Стабилизирате стопанския животъ“, но съ какво? — при постѣпления отъ износъ, казвамъ, 6 милиарда лева сръдно годишно презъ цѣлия 8-годишенъ периодъ, независимо отъ 5-тѣ милиарда лева заеми, независимо отъ около 3-тѣ милиарда лева банковъ кредитъ, презъ този периодъ, г. г. народни представители, сж се харчили девизи, както следва. Тукъ е престоѣпнието по-голѣмо и тукъ е голѣмата историческа отговорностъ, за която ни говори и г. Пиронковъ, че ние сме щѣли да оставимъ този народъ обезвѣренъ въ всичко и че ние сме понасяли много голѣма отговорностъ за това, както сме пренебрѣгвали неговитъ интереси, и неговото положение. Отъ 6 и половина милиарда лева презъ 1925 г. разходъ девизи, тѣ се покачватъ презъ 1926 г. на 7.152.000.000 л.; презъ 1927 г. на 7.900.000.000 л.; презъ 1928 г. на 11.144.000.000 л. — понеже има заеми, тѣ трѣбва да се прѣснатъ на всѣка цена, да се имобилизиратъ за какво трѣбва и не трѣбва — презъ 1929 г. на 10.260.000.000 л.; презъ 1930 г. на 7.800.000.000 л.; презъ 1931 г. на 5.100.000.000 л., за да дойдемъ презъ 1932 г. на 3.500.000.000 л. и днесъ на 2.000.000.000 л. Г. г. народни представители! Съ тази таблица не потвърждавамъ ли азъ оная голѣма мисль на покойния голѣмъ българинъ Тодоръ Икономовъ? Може ли едно управление да не държи смѣтка за естествения притокъ на сръдствата, на богатата, която дава тая страна при една най-благоприятна стопанска конюнктурата, при каквато е била тя презъ този периодъ, ясно доказано? Какъ можеха да се затварятъ очи и да се допустне да се харчатъ милиарди, да се консумиратъ сръдства и да се иска да приемемъ за оправдателно тѣхното твърдение, че трѣбвало да се удовлетворяватъ не зная какви културни и стопански нужди! Най-сетне нека харчеха 7 — нека останѣха 2—3 милиарда лева още дългъ — тѣ бѣха предостатъчни да удовлетворятъ най-широко бюджетни, стопански и културни нужди, ако имаше що-годе грижа, предчувствие и преценка, каквито трѣбва да има единъ управникъ, който мисли за утрешния день. Управникътъ не може да върви съ затворени очи и да прѣска милиарди. Тогава азъ слагамъ въпросъ: на какво разчитаха тѣ по-нататѣкъ? Всѣка година по единъ заемъ ли да правятъ? И наистина, г. г. народни представители, съ такава престоѣпна лекота се е живѣло, че още на втората година, следъ 1928 г., тѣ пакъ се опитаха да сключатъ заемъ. Азъ тогава отъ онова мѣсто (Сочи банкитъ на лѣвицата) предрекохъ — когато говорихъ по заема отъ 1928 г. — че тѣ, въ този пѣтъ, по който сж трѣгнали, още на идущата година ще потърсятъ новъ заемъ, въпрѣки, че бѣха сключили вече 5 милиарда лева заемъ.

Г. г. народни представители! Туй не сж само приказки. Действително, още въ края на първата година следъ сключването на 5-милиардния заемъ, тия пари се изхар-

чиха, защото съ тѣхъ се плащаха дефицити и свръхсметнитъ кредити отъ по 700—800 милиона лева, при гласуването на каквито азъ съмъ присѣствувалъ не единъ пѣтъ, не два пѣти на онова мѣсто. (Сочи банкитъ на лѣвицата) Тия 5 милиарда не се взеха, за да се харчатъ за после — за стабилизация! Това трѣбва да се подчертае.

Още на следващата година правителството на Сговора повика чужденци специалисти да проучатъ кооперативното дѣло въ България, съ целъ да подготви единъ новъ заемъ, подъ хубаво прилагателно име, обществено оправданъ — „кооперативенъ заемъ“!

И. Василевъ (з): И щѣха да го сключатъ, само че ли-сица имъ мина пѣтъ!

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Азъ бихъ желалъ и тоя заемъ да го бѣха сключили, за да видимъ тогава докъде щѣхме да стигнемъ, когато и днесъ, безъ намаленията, които получихме по външнитъ задължения, сме съ 42% отъ нашия бюджетъ за изплащане на лихви и погашения по външни заеми. 42% за външни плащания, г-да! Ако отдѣляхме тия пари за вътрешни плащания, то е все още оправдателно. Това още не е до тая степенъ престоѣпление, ако сме си служили само съ външни платежни сръдства, а българскиятъ сме ги оставили, както по-нагѣтъкъ ще ви кажа, да се изнасятъ на вънъ. Трѣбва да се даде истинската преценка на тая политика, ако това би могло въобще да се нарече политика. Тя би трѣбвало да се нарече едно безумие, една анархия! Г. Ляпчевъ оня день на събранието въ „Ренесансъ“ билъ казалъ, че днесъ въ България царѣла стопанска анархия! Стопанска анархия, г. г. народни представители, имаше тогава (Ржкоплѣскания отъ мнозинството), когато България харчеше милиарди въ повече, отколкото нейнитъ възможности позволяваха при най-благоприятната стопанска конюнктурата, въ каквато нѣкога сме живѣли. Кога България е продавала 200 л. килограмъ тютюнъ? Кога България е продавала 7—8 л. килограмъ жито? Кога България е получавала такива високи цени за своитъ земеделски произведения? Всичко това се забравя, и стигнахме до-тамъ, че ние да бждемъ обвинявани, че сме били по начало противъ заемитъ — като-че-ли само тамъ трѣбва да се търси спасение. Трѣбва да бжде човѣкъ лудъ, за да бжде по начало противъ заемитъ. Но има едно правило относно това, доколко човѣкъ може да си служи съ чужди сръдства и да не минава всѣко нѣщо границата. И действително, тоя източникъ на заеми пресъхна самъ по себе си. Самиятъ фактъ, че на следващата година тѣ пакъ потърсиха кооперативенъ заемъ, потвърждава моето твърдение. Благодарение, че не имъ го дадоха! И ако е нужно да изнасямъ доклада на кооперативната анкета, за да видите какво тя е намѣрила тукъ, азъ съмъ готовъ и това да направя.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Парламентътъ сега ще бламира Ляпчевъ и Молловъ!

А. Капитановъ (з): Г. Пждаревъ! По-добре ще направите само да слушате.

И. Василевъ (з): Мълчете сега тамъ!

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Сега въпросътъ е за вашето управление, не за тѣхното.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Г. Пиронковъ отиде още по-нататѣкъ и започна да сравнява и да оправдава политиката на минало управление съ политиката и положението на други държави въ свѣта. Азъ имамъ за принципъ — пѣкъ смѣтамъ, че и всѣки разуменъ човѣкъ ще се води отъ сѣщия принципъ — че преди човѣкъ да търси грѣшкитъ у другитъ, трѣбва да ги търси въ себе си. Ние не можемъ да се утешаваме съ нещастieto на другитъ и тамъ да търсимъ оправдание и успокоение за себе си. Ако е въпросъ да сравняваме нашето положение съ положението на други държави, за да оправдаваме себе си, и ние знаемъ да четемъ две-три думи френски, за да можемъ да разберемъ диаграмата на французкия бюджетъ, отъ която се вижда, че приходитъ по французкия бюджетъ падатъ систематично надолу. Днесъ дефицитътъ по французкия бюджетъ е 17 милиарда франка, при обща цифра на бюджета 52 милиарда франка и съ една въпросителна за следващата бюджетна година. И ние можемъ да разберемъ какво е положението тамъ. Тоя аргументъ е много удобенъ, обаче, г. г. народни представители, той е несъстоятеленъ, той е оскърбителенъ за странитъ, чиито бюджети цитираме, за да оправдаваме наши си.

Г. Пиронков си послужи и с другъ аргументъ — ще го повтора, за да се чуе още единъ път — че не могли да се заробятъ за единъ народъ, щомъ той ималъ нужди, които трѣбвало да се удовлетворяватъ, или че не могло да не се държи смѣтка за бъдещитѣ негови нужди. А защо не се е помислило за минутка, г. г. народни представители, какво ще става съ бъдещитѣ поколения на тая страна? Защо не се предвиждаше, че ще се явятъ и нови нужди по силата на общото свѣтлово културно развитие? Не се ли преслиха тия нужди много, щомъ днесъ имаме въ България тия чудеса на имобилизации, каквито въ никоя страна нѣма? Слава Богу и ние отиваме тукъ таме, но това, което стана у насъ, не го виждаме никѣде. И какъ можеше да си служи г. Пиронковъ съ едното начало, съ единия принципъ, за да оправдае тѣхното управление, а съ обратното начало да кове обвинения срещу насъ? Какъ може днесъ да иска той единъ уравновесенъ бюджетъ? Това не значи, че азъ ще отнема, че тоя бюджетопроектъ не е уравновесенъ. Той е уравновесенъ относително, до-толкова, доколкото — казалъ съмъ го и въ моята първа речъ — изненадитѣ не сѣ изключени и въ зависимостъ отъ темпото на стопанското разстройство, на промѣненитѣ на стопанскитѣ условия, които отбелязватъ едно движение все надолу. Колкото и да искаме да се успокояваме, далечъ не сѣ условията такива, които ще ни дадатъ възможностъ днесъ, утре, или други день да имаме едно по-благоприятно положение. Какви сѣ условията, които можемъ да очакваме? Ние сме земеделска страна, изнасяме само земеделски продукти, ценитѣ на които сѣ паднали. Днесъ даже Съединенитѣ щати се раздрусаха отъ тая голѣма стопанска проява, която съсипа свѣта. Г. г. народни представители! Ако тая стопанска проява бѣше съсипателна за една Америка, която е едновременно и индустриална страна, както и всички други държави въ Европа, азъ искамъ да знамъ кѣде бѣше разумътъ, поне за единъ сантиметъ у онѣзи, които доскоро управляваха и които трѣбваше да знаятъ, че България е само земеделска страна, въ смисълъ, че изнася само земеделски произведения? Нашата индустрия задоволява само вътрешни нужди. Ние не изнасяме нито за сантиметъ индустриални фабрики. Въ 1929 г. се установи тая стопанска проява. Тогава цифритѣ на авторитетни хора въ свѣта подкрепиха тѣхнитѣ предвиждания — и ние (къмъ сговориситѣ) ги печатахте въ вашитѣ вестници, имамъ ги запазени — че за дълги, дълги години още свѣтътъ нѣма вече да види предишнитѣ цени на зърненитѣ храни специално, както и на всички други сурови материали. И наистина, ние виждате, г. г. народни представители, че отъ 1929 г. насамъ — днесъ е вече четвъртата година — не само че нѣма подобрене, но всичко върви къмъ по-лошо, съ едно темпо, което никой не знае кѣде ще спре. Г. Рузвелтъ поиска въ името на тая програма, на тая задача — да докара подобрене — да покачи ценитѣ на суровитѣ материали, каквито американцитѣ изнасятъ, главно памукъ, зърнени храни. Сѣщото и въ Канада.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Какво общо има Канада съ Съединенитѣ щати?

Министъръ С. Стефановъ: Тѣ изпитаха голѣми мъжнотии. Знаете какви стопански разрушения станаха тамъ. Ако, г. г. народни представители, продължаваме съ сѣщото съзнание и преценка, каквато заварихме на 21 юни, кѣде щѣше да се стигне? Г. Коевски се смѣе. Нему му е широко около врата, затуй се смѣе. (Смѣхъ)

В. Коевски (нац. л): Разбира се, ще се смѣе! Да взема да плача ли?

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Той се смѣе, защото Рузвелтъ нѣма нищо общо съ Канада. Рузвелтъ не управлява Канада.

Министъръ С. Стефановъ: Азъ казахъ отъ началото, че ако има нѣщо, което отчайва всички насъ и което отчайва българския народъ, това е безчувствието, престѣпното безчувствие на неговитѣ обществени ръководители днесъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

П. Стайновъ (д. сг.): „Днесъ“ — добре го казвате.

Министъръ С. Стефановъ: ... и тази разпокъсаностъ, тази партизанщина, която цари въ единъ моментъ, когато всички сѣ изправени предъ историческата отговорност да държатъ смѣтка за утрешния день. И ние имаме основание да ми говорите за обезвѣряване на народъ! Ние можяхте да произнесете думитѣ „вашата политика е фа-

лирала и нищо нѣма да ви помогне!“ На кого? На насъ, на управлението? Да, щомъ живѣемъ съ това съзнание, нищо нѣма да помогнемъ на България! Азъ се чудя въ какво се крие, въ какво се съдържа вашиятъ оптимизъмъ! Какъ не можяхте до днесъ да погледнете и да видите вашитѣ престѣпления и грѣхове не, а истинския образъ на нещастна България? Азъ се страхувамъ да го рисувамъ. И съ малкъ примѣръ, ако ми позволите, азъ ще ви посоча да видите, какъ е могло да продължите съ такова безчувствие до последния день на вашето властвование.

П. Стайновъ (д. сг.): Туй пари нѣма да ви даде, г. Стефановъ. Ние чакаме да чуемъ вашата финансова политика. Критиката на миналото управление пари нѣма да Ви даде. Кажете принципитѣ на Вашата финансова политика.

Председателъ: (Звъни)

И. Василевъ (з): Г. министърътъ отговаря на вашитѣ критики

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Туй е само партизанство и злоба.

П. Стайновъ (д. сг.): Най-малко министърътъ на финанситѣ трѣбва да говори тѣй. Пари трѣбва да търсите, и търсете да ви помогнемъ пари да намѣрите.

А. Капитановъ (з): Ако вземемъ да търсимъ източници, ще ви стане тѣсно въ България! (Глъчка)

Председателъ: (Звъни)

М. Бечевъ (д): Той знае кѣде се криятъ паригѣ.

П. Стайновъ (д. сг.): Недейте се церемонитѣ съ насъ! Почкайте, но не ви държи нѣщо!

Председателъ: (Звъни)

М. Бечевъ (д): Изтървахте се.

Председателъ: (Звъни)

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Азъ въ първото си изложение дадохъ доказателства и се помъжихъ да направя едно изложение, каквото прилича на единъ финансовъ министъръ. Но и на мене ми се налагаше все да кажа две думи по нѣкои въпроси за мое оправдание. Защото, най-сетне, трѣбва да се разбере, че не могатъ да се товарятъ всичкитѣ криви дѣрва на управлението днесъ и да се иска въ година и половина време ликвидация на едно минало, което е оставило толкова тежко наследство, при тия промѣнени тежки условия, при които, безъ да бъдемъ финансисти, трѣбва да разберемъ, че текущитѣ приходи въпрѣки всичкото стѣгане, далечъ не сѣ достатъчни да покриватъ текущитѣ нужди, камо ли да служатъ за уреждане на стари задължения, на стари боклуци, които не сѣ нито единъ, нито два нито три слущая. И когато ме питатъ, кѣде Ви е планътъ, азъ отговарямъ: азъ го нося, имамъ го и при всѣки случай въ Министерския съветъ и другадѣ кѣдето трѣбва, азъ съмъ го далъ. Той е билъ разбранъ кѣдето трѣбва, г. г. народни представители; само въ България не бѣше разбранъ. И се намѣриха българи, които предателствуваха въ единъ моментъ, когато къмъ края на 1931 г. азъ се мъчехъ да убеждавамъ чужденцитѣ, че положението на България е толкова тежко, за да предизвикамъ да дойдатъ да направятъ една анкета, за да можемъ да издействуваме облекчения по заемитѣ. Намѣриха се българи отъ тѣзи редове (Сочи сговориситѣ), които тукъ, въ София, срѣщаха чужденцитѣ и имъ даваха цифри, съ които се мъчеха да доказватъ, че болниятъ песимистъ Стефановъ представлява положението много по-страшно, отколкото е то.

П. Стайновъ (д. сг.): Можете ли да посочите имена?

Председателъ: (Звъни)

П. Стайновъ (д. сг.): Посочете нѣкои имена, да ги чуемъ. (Тропане по банкитѣ отъ мнозинството)

Н. Кемилевъ (д. сг. Ц): (Къмъ министъръ С. Стефановъ) Дайте подъ съдъ тѣзи предатели, недейте злослови! Това не прилича на единъ министъръ на финанситѣ

Председателъ: (Звъни)

Министър С. Стефанов: Отъ вашитъ редове сж. (Рж-копльскания отъ мнозинството)

А. Капитановъ (з): Позоръ!

Н. Кемилевъ (д. сг. Ц): Това е злословие!

Председателъ: (Звъни)

Министър С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Азъ разбирамъ . . .

П. Стайновъ (д. сг.): Тъй не се говори отъ министъръ на финанситъ. Имена трѣбва да посочите.

Министър С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Азъ разбирамъ тия нещастни държавници, които сж имали куража да правятъ това. Поддържамъ, че сж давали други сведения на чужденцитъ и съ това прѣчеха на работитъ на България, а не на финансовия министъръ, който не знае, споредъ тѣхъ, каква преценка давалъ на положението. Азъ мога да ви прочета много документи, както и отговора на председателя на комитета на портборитъ въ Лондонъ, г. Чембърлейнъ, при второто посещение на г. министъръ-председателя въ Лондонъ, който потвърди напълно положението на България, както азъ съмъ го далъ още въ началото. Всичкитъ цифри, давани отъ менъ, които бѣха мжно разбираеми преди 2 години, днесъ вече напълно се потвърдяватъ и признаватъ въ констатациитъ и преценкитъ на анкетборитъ. (Ржкопльскания отъ мнозинството) Азъ съжалявамъ тия нещастни държавници, г. г. народни представители, че действително на тѣхъ не бѣше ясно това и не сж предвиждали какъ се развиватъ работитъ и къде ще стигне. Азъ съмъ убеденъ — защото тѣ сж все българи — че ако действително имъ бѣше ясно положението, единъ день по-рано щѣха да взематъ мѣрки. Но тѣ бѣха заслѣпени; тѣ не виждаха положението. И азъ съмъ убеденъ, че тѣ искрено не сж го признавали за такова, и сега почватъ да се поубеждаватъ, че то действително е такова, но при все това чрезъ представителитъ си на групитъ въ Камарата го отричатъ.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Г. министре! Ако съзнавате Вашия дългъ и Вашата отговорностъ, Вие трѣбва да посочите имена, за да получите отговоръ. Но съ такива инсинуации Вие пакостите не на Васъ, не на тѣзи (Сочи сговориститъ); Вие пакостите на страната. Не бива да се създава такава атмосфера; всички отъ тая страна (Сочи сговориститъ) сж предатели. Ако ги има, посочете ги и на общество, и на Парламентъ.

Министър С. Стефановъ: Азъ посочихъ имена на фирми за неплатени данъци, обаче вие ги разточихте. Она, който се е срѣщалъ и съ тукашнитъ чужди представители, и съ ония господа, на които имъ даваха вечери и ги го-щаваха, той се знае кой е. (Ржкопльскания отъ мнозинството).

П. Стайновъ (д. сг.): Ако се уважавате, кажете го.

Министър С. Стефановъ: Нѣма нужда да споменавамъ имена.

П. Стайновъ (д. сг.): Ако сте единъ министъръ, който уважава себе си, кажете му името.

Председателъ: (Звъни)

П. Стайновъ (д. сг.): Нѣмате куража да му кажете името.

Министър С. Стефановъ: Знамъ, че това боли.

П. Стайновъ (д. сг.): Кажете му името.

Председателъ: (Звъни)

П. Стайновъ (д. сг.): Шашарми!

А. Пиронковъ (д. сг.): Финансова политика на шашарми!

Председателъ: (Звъни)

И. Василевъ (з): (Къмъ сговориститъ) Самиятъ фактъ, че скачате като ужилени, показва, че сте гузни.

П. Стайновъ (д. сг.): Кажете му името.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Кажете му името, за да бжде изобличенъ.

Председателъ: Г-да! Азъ бихъ молилъ да изслушате г. министра на финанситъ, както той слуша всички.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): (Къмъ министъръ С. Стефановъ) Като знаете кой е, защо продължавате да му давате кредитъ, за да пакости още на България?

Министър С. Стефановъ: Нѣма нужда, г. докторе, отъ Вашата намѣса. Ние се виждаме съ тѣхъ и приказваме. Виждамъ, че ги боли, но какво да правя?

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Когато се наричатъ приятели и тукъ се виждате, вие си приличате. Кажете имъ имената! Ние знаемъ, че всички сте еднакви, ние знаемъ, че София нѣма да оправи България.

Председателъ: (Звъни)

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Разбираме това, г. Стефановъ. Вие всички сте въ една група и съ едни и сѣщи разбирания. Днесъ единъ, вчера другъ.

Председателъ: (Силно звъни)

Министър С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Тѣзи господа (Сочи сговориститъ) иматъ право да подскачатъ, затуй, защото . . .

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Кажете имената!

Министър С. Стефановъ: Ще ви кажа сега имената — Г. г. народни представители! Тия господа иматъ право да подскачатъ, защото носиха следъ 1926 г. доклади въ Женева — които азъ притежавамъ — въ които се виждатъ фалшивитъ баланси, които сж давали тамъ и които сж потвърждавани. Благодарение на това, че тамъ хората сж имали доверие на тия „голъми“ държавници. (Възражения отъ сговориститъ. Голѣмъ шумъ)

М. Милевъ (д. сг.): Какъ може да се представятъ фалшиви баланси отъ представители на една държава!

Министър С. Стефановъ: Моля, моля! — Финансовиятъ комитетъ е считалъ, че тѣзи доклади се представляватъ отъ авторитетни държавници, отъ такава авторитетна власт, за каквата вчера отъ тукъ (Сочи сговориститъ) се пледираше. Нѣмаше по-авторитетни личности отъ ония, които бѣха тогава на власт. Финансовиятъ комитетъ разбра отъ разясненията, които азъ му дадохъ първия день, пѣлия фалшъ на това положение, което е изразено въ цифри и въ факти, които не могатъ да бждатъ оспорвани, г-да! Ще станете смѣшни, ако оспорите цифритъ!

П. Стайновъ (д. сг.): Вие повече ще станете!

Министър С. Стефановъ: Отъ тогава вече Финансовиятъ комитетъ има едно мнение, и стана ясно какво действително му е носено какво е било това управление, особено следъ 1928 г. Поетитъ задължения за разни контроли и „collaboration“ и „utiliser son concours“ и не знамъ още какви формули датиратъ отъ тогава, а не отъ насъ.

П. Стайновъ (д. сг.): Вие ги направихте сега.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Вие, а не той!

Министър С. Стефановъ: Всичко туй датира отъ 1928 г. (Възражения отъ сговориститъ)

Д-ръ И. Бешковъ (з): (Къмъ сговориститъ) Вие поехте всички тия задължения. Малко по-скромни бждете, г. Стайновъ! Оставете министра да говори! Безсрамие!

П. Стайновъ (д. сг.): Той ни обижда, а ние да му прощаваме! И имена не казва!

А. Капитановъ (з): Вие си знаете кои сте.

Д-ръ И. Бешковъ (з): (Къмъ П. Стайновъ) Вие лично не знаете ли кой е?

П. Стайновъ (д. сг.): Отговорниятъ министъръ да каже! Какви сж тия работи! Честта на депутатитъ за васъ не струва петъ пари!

Д-ръ И. Бешковъ (з): Мизерници!

П. Стайновъ (д. сг): За кого се касае? Ако се касае за г. Молловъ, да го каже. Безсрамие! Туй е недостойно за единъ министъръ!

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Кое е достойно и кое е недостойно — ще видите! Когато азъ се върнахъ втория пътъ отъ Женева, имахъ честта, безъ да ми искатъ, да изпратя на г. Молловъ и на г. Ляпчевъ всичките документи и, следъ като ги предадохъ чрезъ свидетели — г. Стояновъ и г. Молловъ, директоръ и под-директоръ на Държавните дългове — азъ четохъ, г. г. народни представители, въ вестниците на сжщитъ господа — ето достоинството имъ! — да пишатъ, че Стефановъ не давалъ всичките данни! Водиха нѣколко дена тая полемика и най-сетне млъкнаха, следъ като четоха изявленията на г. Вато, който опроверга всичко.

А. Пиронковъ (д. сг): (Възразява нѣщо)

Министъръ С. Стефановъ: Това бѣше миналата, 1932 г. — ако не се лъжа, м. февруарий — когато тукъ бѣше за пръвъ пътъ чуждата анкета. На 4 мартъ азъ се върнахъ тукъ, следъ като бѣхъ успѣлъ да прокарамъ въ протокола съ портфортъ въ Парижъ да се признае по начало, че ще се ревизиратъ задълженията ни въз основа на чл. 8 на спогодбата отъ 1926 г.

Вижте, г. г. народни представители, дали азъ нѣмамъ доблестъ или нѣмамъ доблестъ ония, за които ви говоря! Вестниците ви сж налице. Още денъ, два, три, и азъ пращахъ човѣкъ, името на когото не ща да назова, да съобщи да престанатъ съ полемиката си, защото се излагатъ и защото това е недостойно, защото е предателство! (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Д-ръ С. Даневъ (д. сг): Недейте говори за предателство, за престѣпления.

А. Пиронковъ (д. сг): Объркайте се като пате въ рещето и не знаете какво приказвате. (Възразения отъ мнозинството)

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): (Казва нѣщо)

Министъръ С. Стефановъ: Г. Пждаревъ! Ще дойда и до Васъ.

Г. г. народни представители! Нима мислите, че нѣкой отъ тукъ (Сочи мнозинството) и специално азъ, на когото най-много тежи днесъ задачата, съ която съмъ се нагърбилъ, имамъ интересъ да раздухвамъ всичките тия работи? Искамъ да зная, когато не съмъ билъ предизвиканъ, дали съмъ сторилъ азъ това! До днесъ съмъ се въздържалъ да си кажа думата въ София.

П. Стайновъ (д. сг): Чакаме Ви.

Министъръ С. Стефановъ: Но когато днесъ не се разбира какъ се раздухва огъньтъ, азъ съмъ длъженъ да се обясня предъ общественото мнение и ще го направя по единъ начинъ, по какъвто азъ считамъ за добре да го сторя (Възразения отъ сговориститѣ), съ всичкото съзнание за отговорността. Азъ само съжалявамъ, че това не е направено навремето си, въ онзи моментъ, когато щѣше да има свършено друго психологическо значение и свършено другъ политически резултатъ, отколкото днесъ.

Г. г. народни представители! Ние — и специално азъ — сме държали смѣтка за туй положение, защото ни е било ясно, какво е то. До 21 юний азъ нищо не съмъ обещалъ никъде; само съмъ алармиралъ и съмъ предупреждавалъ да не става това и онова, защото ще дойдатъ лоши последици.

П. Стайновъ (д. сг): То е вѣрно, че сте алармирали!

Министъръ С. Стефановъ: Никакви обещания не съмъ давалъ, защото смѣтамъ, че това е една погрѣшна политика.

Но, г. г. народни представители, и до днесъ не сж изяснени голѣмитѣ прегрѣшения, които се сториха за смѣтка на този народъ, особено отъ 1929 г. и отъ 1930 г., когато вече поне стопанските прояви бѣха налице; и нѣма нужда азъ да го доказвамъ — доказва го самиятъ фактъ, че вие, по силата на тая конюнктурна, бѣхте принудени съ законъ да давате по-висока цена на земледѣлското производство, на житото, и не можехте да дадете 70% пари, както ние дадохме, ами дадохте на производителитѣ 30% пари и 70%

бонове. Това е едно доказателство за сериозността на положението тогава. Вие сами признахте съ туй си решение нуждата отъ вземане на мѣрки. (Възразения отъ сговориститѣ. Пререкания между сговористи и демократи)

П. Стайновъ (д. сг): Нека ни съдятъ за това, че сме дали по-високи цени на житото.

Б. Ецовъ (д): Не Ви е срамъ! (Шумъ)

Председателътъ: (Звъни)

Министъръ С. Стефановъ: Азъ не говоря, г. г. народни представители, каква е била цената или колко сж били боноветѣ. Азъ отъ този фактъ искамъ само да извадя заключение за подкрепа на моята мисълъ — че вие съ туй си решение признахте, че е настѣпило едно положение, при което трѣбва да се регламентиратъ ценитѣ на земледѣлското производство. Следъ като писаха една година толкова свѣтовни капацитети, че свѣтовните наличности отъ жито сж три пѣти по-голѣми, отколкото се консумира, и че и 4—5 години да нѣма реколта, пакъ ще има достатъчно запаси и нѣма да се покачатъ ценитѣ, убедихте се и вие сами, че е настѣпилъ моментътъ, когато трѣбва да се събиратъ краищата.

Какви бѣха действията ви? Вие решихте да регламентирате, да давате, но вие не започнахте да свизате — нѣма признакъ отъ подобни действия. Ония народни представители, които презъ тоя периодъ сж живѣли и до последната минута продължаватъ да живѣятъ, безъ да държатъ смѣтка за промѣнената конюнктурна, нѣматъ моралното право нито предъ Парламента, нито предъ българския народъ да плачатъ за този народъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинство. Възразения отъ сговориститѣ)

П. Стайновъ (д. сг): Много ще оправите Вие финанситѣ съ такава речъ!

Х. Манафовъ (д): Тѣ сж били на особено мнение.

Министъръ С. Стефановъ: Кой сж били на особено мнение, знае се.

Има ли нужда, г. г. народни представители, да посочвамъ факти за подкрепа на тая моя мисълъ за миналия режимъ, когато се касае за стотици милиони, за милиарди, не за десетки милиони, както търсятъ на насъ смѣтка за 10—20—30 милиона лева, дали ще постѣпятъ или нѣма да постѣпятъ? Ето едри факти!

Г. г. народни представители! Какъ можа да затвори очи това правителство, когато вече отъ този периодъ натакъ постѣпленията започнаха да падатъ свършено? Отъ епохата, наречена Бѣклова, трусятъ стана; тогава и кредититѣ се засегна силно, паднаха много стопански деятели, раздрусването започна. Кризата оттогава датира — това се знае. Отражението, което тя даваше въ бюджета, не излагаше ли поука, особено следъ 1929 г.? Елементарното предвиждане и задѣлжение да се трѣгне по пътя на шо-годе съкращения и икономии и нови приходи, каквито тогава можеха да се събиратъ, за да се свържатъ двата края, налагаше тогава повече грижи, за да не идваше нашата страна до това положение. Кризата на 22 юний 1931 г. ли дойде?

Азъ съмъ атакувалъ тукъ договори за захарта, напримеръ — ималъ съмъ честъ да управлявамъ и това производство презъ времето на с. г. о. п. — и съмъ казвалъ: ако не 5—6 л., вземете 1—2 л. на килограмъ повече акцизъ и ще вземете поне 100 милиона лева повече годишно. По индустрията сжщо съмъ говорилъ тукъ. Три години още държахте въ сила закона за насърчение на мѣстната индустрия, чийто срокъ изтече въ 1925 г. Въ 1924 г. бѣше се внесълъ законопроектътъ, но извадиха душата на г. Ляпчевъ да го отлага. Отлага се и едва въ края на 1927 г. изкалѣпиха единъ законъ, който отвори вратата още повече за неограничени облаги и за манкиране приходитѣ на държавата, които намалѣха. Нѣмаше ли възможностъ тогава, г. г. народни представители, да се помисли, че при това силно темпо на индустриалното развитие, което причинява милиарди намаление на вноса на фабрикати, който се замѣства съ вносъ на безмитни сурови материали, трѣбва да се тури нѣкакво мито, за да постѣпва нѣщо и да се свържатъ двата края? Нѣмаше ли възможностъ да се запази поне голѣмото перо приходи отъ митницитѣ, което биде намалено съ стотици милиони лева? Имаше ли нужда отъ много умъ, независимо отъ стопанскитѣ съображения, за да се разбере, че трѣбва да се прави и едновременно една регламентация, за да има едно шо-годе съотношение и

хармония, та да не се създава недоволство отъ чрезмърни използвания на това положение отъ нѣкои лица? Съ тѣзи чрезмърни използвания години подъ редъ сж изнасяни по 500—600 милиона български левове въ девизи, подъ формата на печалби — цифритъ сж налице, отъ Народната банка и други банки, не сж отъ моята папка — и всичкото онова богатство, което се творѣше въ тази страна съ жертвитъ на фиска и консоматора, трѣбваше да отиде вънъ.

Има ли нужда да ви давамъ примѣри? Единъ скандаленъ примѣръ е, че се търпѣха съ години захарнитъ фабрики да използватъ по 8—10 л. на килограмъ захаръ повече, като продаваха захарта по 30—32 л. килограмтъ, когато имаха сѣщия акцизъ — 6.20 л.

А. Пиронковъ (д. сг): Сега защо имъ позволявате?

Министъръ С. Стефановъ: Ами това е ясно, г. г. народни представители! Когато азъ ви кажахъ единъ пътъ, че вие можете да вземете годишно по 200—300 милиона лева като нищо, не бѣше ли вѣрно? Ето, днесъ ние вземаме 150 милиона лева въ повече и цената е по-ниска отъ колкото по-рано.

А. Пиронковъ (д. сг): Защо захарта отъ 20 л. килограмтъ, я направихте 30 л.?

Министъръ С. Стефановъ: Недостойно е да приказвате това! Ние вземаме 5.20 л. акцизъ само. Засрамете се!

А. Пиронковъ (д. сг): Не увеличихте ли захарта на 30 л.?

А. Николаевъ (з): Не 30, а 26—27 л. е.

А. Пиронковъ (д. сг): 30 л. се продава.

А. Капитановъ (з): Отъ пирони разбирашъ ти, не отъ захаръ!

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Ако само поне 5-тъ лева бѣхте вземали, вие щѣхте да имате 1 милиардъ и 200 милиона лева въ 8-тъ години. Базата е сѣщата за цвеклото и др. разноси, не може да се отрече тоя фактъ.

Ако бѣхте вземали адвалорнитъ такси, които азъ вземахъ само по първото мое измѣнение на закона отъ 1931 г., по което се добиха 300.000.000 л. — таблицата ви я четохъ, резултатътъ е налице — вие бихте имали 2.400.000.000 л. за 8-тъ години. Само отъ първото увеличение на адвалорнитъ такси се получиха 300.000.000 л.; оставямъ настрана второто и третото увеличения, които сж на база 500.000.000 л. Първото увеличение на адвалорнитъ такси, г. г. народни представители, бѣ посрещнато безъ протестъ отъ самото индустриално сѣсловие, съ което азъ съмъ въ връзка — г. Стайновъ ще ви каже това; самитъ индустриалци безропотно се съгласиха и приеха и второто увеличение, а викатъ само срещу сегашното, третото увеличение. Ако бѣхте направили това, вие щѣхте да имате най-малко 2 милиарда лева за 8-тъ години. Това сж факти и сж налице, а не голи приказки.

Нима отъ 1929 г. насамъ, откогато започнаха да манкиратъ приходитъ, откато почна спадането въ ценитъ на земеделскитъ произведения, когато вие започнахте да подпомагате земеделцитъ, не можеше да се направятъ ония корекции въ закона за прѣжитъ данѣци, които сега се направиха, за да се не прикриватъ милионнитъ печалби подъ видъ на нѣкаквиси амортизации, имобилизации и пр. — което сега не може да стане поради това ограничение, което ние направихме? Но какво ще вземемъ вече отъ праздна България?

П. Стайновъ (д. сг): Защо отъ две години вие не го направихте?

Министъръ С. Стефановъ: Какво ще направимъ ние и какво ще вземемъ? Не можемъ да ги обложимъ тия безсрамници. Но по-голъми безсрамници сж ония, които сж ходатайствували да не имъ се установятъ данѣцитъ по десетъ години, да не имъ се облагатъ милионитъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Пиронковъ (д. сг): Има ли безсрамници въ Парламента, които не си плащали данѣцитъ! Ами вие защо отъ две години не ги обложихте? (Тропане по банкитъ отъ мнозинството. Викове „долу!“)

А. Капитановъ (з): Долу! Безсрамникъ! Не те е срамъ! Когато се говори за престѣпленията ви, вие имате куража

да приказвате! Засрамете се! Наведете си главитъ и само слушайте!

П. Стайновъ (д. сг): Отъ две години сте на властъ и нищо не ви прѣчеше да ги обложите. Имахте възможность! (Глъчка)

Председателътъ: (Звъни)

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Двама нещастни юристи (Смѣхъ) правятъ възражения, защо не съмъ ги обложилъ. Тѣ знаятъ, че законъ съ задна дата нѣма. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Пиронковъ (д. сг): Вие сте единъ нещастенъ финансовъ министъръ!

П. Стайновъ (д. сг): Защо отъ две години насамъ не сте ги обложили? Ние сме нещастни юристи, а пъкъ Вие сте нещастенъ финансовъ министъръ и нещастенъ индустриалецъ!

Министъръ С. Стефановъ: На двамата юристи отговарямъ, че отъ дохождането ни на властъ и до днесъ ги облагаме, но, понеже се облагатъ за минали години, то ги облагаме по стария законъ, който имъ дава възможность нищо да не платятъ.

П. Стайновъ (д. сг): Отъ две години насамъ защо не ги обложихте?

Министъръ С. Стефановъ: Касае се за минали години.

П. Стайновъ (д. сг): Вие не управлявате отъ вчера — управлявате отъ две години.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Ще ви кажа единъ примѣръ. Напоследъкъ, при една моя обиколка, се натъкнахъ въ единъ градъ на фирми, които и азъ познавамъ, които сж били облагани съ по 100 л. данѣкъ годишно; явяватъ се предъ мене да искатъ смѣняването данѣчния началникъ — пращаха дори и тукъ правителствени хора да искатъ смѣняването му. И когато азъ отидохъ лично на самото мѣсто, безъ да знаятъ, че отивамъ да проверя това, самъ не вѣрвахъ на очитъ си: 100 л. данѣкъ върху общия доходъ на една фирма, която ние сега обложихме съ 2.000.000 л., безъ тя да протестира! (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

П. Стайновъ (д. сг): Правителственитъ партизани това ви струватъ!

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Ако стане нужда въ този градъ може да се направи и анкета; но азъ ви казвамъ, че 99% отъ фирмитъ тамъ сж платили по 100 л. данѣкъ, като цѣлятъ градъ е далъ данѣкъ 346.000 л., когато днесъ чакаме да вземемъ 20 милиона лева!

П. Дековъ (з): Кой е тоя градъ?

Министъръ С. Стефановъ: Нѣма нужда да го казвамъ. Ако се оспори тоя фактъ, ще го кажа. Тоя градъ винаги се посещава отъ единъ-двама бивши министри.

П. Дековъ (з): Защо се крие името му? Нека се каже името на тоя градъ. Г. министре! Вие сте длъженъ за уяснение да ни кажете кой е този градъ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Тѣзи нѣколко примѣра, които ви дадохъ, бѣха, за да подкрепя моята мисль. Щомъ не се ще да се разбере съ добро, съ единъ най-невиненъ намекъ, който направихъ, трѣбваше да се дойде по единъ такъвъ начинъ да се обясняватъ нѣщата.

Н. Кемилевъ (д. сг. Ц): Г. министре! Вие грѣшите съ Вашитъ намеци. Вие трѣбва да турите точка на и-то, да набележите онѣзи личности, които сж ходатайствували, за да получатъ заслуженото тукъ, въ Народното събрание. Намецитъ нѣматъ мѣсто въ речта на единъ министъръ на финанситъ. Истината трѣбва да се чуе отъ Васъ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Какъ мога азъ да облагамъ чуждестраннитъ фирми въ България — номинално български, а фактически чуждестранни — когато осемъ години единъ членъ отъ закона за прѣжитъ данѣци, отнасящъ се до безобложния данѣкъ,

не е прилаганъ, и при разнитѣ спорове единъ министъръ титуляръ, а следъ това другъ министъръ-замѣстникъ слагатъ резолюции при два случая: „Не следва да се плаща“. (Смѣхъ всрѣдъ мнозинството) Осемъ години този данѣкъ не се събира!

А. Пиронковъ (д. сг): Какво значи това?

Министъръ С. Стефановъ: Това значи престѣпление.

А. Пиронковъ (д. сг): Дайте ги подъ съдъ!

Н. Кемилевъ (д. сг. Ц): (Къмъ мнозинството) Вие, които се възмущавате, не смѣтате ли, че единъ министъръ бездействува, когато изнася такива престѣпления и не дава виновнитѣ подъ съдъ?

С. Омарчевски (з): Разбира се

Министъръ С. Стефановъ: Питате, какво значи това? Това значи, че е имало една система на управление, която, и прѣко, и косвено, е поставяла срѣдствата на държавата и на народа въ услуга на всички, за да може да поддържа едно настроение презъ своето време. (Рѣжоплѣскания отъ мнозинството) И азъ не давамъ цена толкова на прѣжитѣ грѣшки — тѣ могатъ да бѣдатъ съзнателни или несъзнателни. За менъ сѣ важни косвенитѣ грѣшки, които струватъ милиарди и за които сѣ затваряни очитѣ Корупцията не е толкова голѣма, що се отнася до прѣжитѣ престѣпления — тя тамъ е нищожна. Голѣма е корупцията, когато се използва държавата, интереситѣ на която се турятъ въ услуга лична и партийна и престѣплението остава невидено. Тамъ е голѣмата корупция. Азъ желая да чуя за корупция отъ такъвъ характеръ въ моя ресоръ. (Възражения)

Н. Кемилевъ (д. сг. Ц): Значи, г. министърътъ покровителствува корупцията днесъ. Той покрива известни престѣпления, не дава да се изнесатъ. Не ги дава на съдебната властъ.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Днесъ всѣки трѣбва да получи заслуженото.

Министъръ С. Стефановъ: Нѣма нужда да ме прекъсвате. Нито ще ме смутите, нито ще ме объркате. Излишно е. (Възражения отъ говориститѣ)

А. Пиронковъ (д. сг): (Казва нѣщо).

Министъръ С. Стефановъ: Толкозъ по-зле за васъ.

Н. Кемилевъ (д. сг. Ц): Дай, Боже! Толкова по-добре за отечеството.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Следъ като поехъ Министерството на финанситѣ, дохожда една преписка отъ единъ градъ, въ който се намѣрилъ единъ данѣченъ началникъ да събира тѣй наречения безобложенъ данѣкъ отъ чуждестраннитѣ фирми, които не съблюдавалъ резолюциитѣ на министритѣ при наличността на закона. И азъ нищо друго не направихъ, освенъ, при единъ поводъ за безобложенъ данѣкъ на една фирма отъ Пловдивъ, ми се струва, къмъ 3 милиона лева, изпратихъ преписката въ Административния съдъ, за да има едно тълкуване. И следъ като получихъ тълкуванието на съда, започнахъ да облагамъ. Но кого да облажа? $\frac{3}{4}$ отъ фирмитѣ ги нѣма, други си промѣнили фирмитѣ, а останалитѣ бѣха въ едно положение, при което нищо не може да имъ се вземе вече. И когато понатиснахме нѣкои, дохаждаше съответниятъ пълномощенъ министъръ да ги защитаватъ. Новитѣ комисии започнаха да работятъ и тия дни само отъ 5—6 фирми установиха 10 милиона лева. Всѣки единъ отъ васъ може да направи провѣрка.

Ето ви, г-да, единъ фактъ на голѣма корупция, въ смисълъ, че, при наличността на единъ законъ, голѣми юристи и отговорни министри слагатъ резолюции: „Не следва да се плаща“. Както казахъ, всѣки отъ васъ може да направи справка и ще види, че при първата покана на всички, които не бѣха си платили данѣка 7—8 години, намѣри се една добросъвестна фирма, която се казва „Гларусъ“, да внесе 1.200.000 л. доброволно.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Нѣмало е кой да ѝ ги поиска.

Министъръ С. Стефановъ: Това е единъ примѣръ, който иде да покаже онова, което азъ ви казвамъ. Иначе, какъ можеха да се търпятъ всички тѣзи стопански и фис-

кални пробиви, да не се коригира нито единъ отъ фискалнитѣ закони и да се чака да дойде азъ, да коригирамъ набързо, отчасти, нѣкои, защото не можехъ да оставя този хаосъ, който царѣше!

Г. г. народни представители! Онзи день, когато вие ме предизвикахте, азъ казахъ: „Недейте ме предизвиква, защото ще ви фотографирамъ!“ (Веселостъ) Сега ще потвърдя тѣзи си думи. (Показва закона за насърчение на мѣстната индустрия, въ който върху печатния му текстъ има налепени множество листчета съ прибавки, написани на машина. Смѣхъ и рѣжоплѣскания отъ мнозинството)

К. Кирковъ (д): (Къмъ А. Пиронковъ) Виждашъ ли фотографията?

Министъръ С. Стефановъ: Автоматически!

И. Василевъ (з): (Къмъ говориститѣ) Закрийте си лицата!

Министъръ С. Стефановъ: Оня день представителъ на бившето управление имѣ куража отъ тая трибуна да отъправи въпросъ на индустриалеца Стефановъ: „Индустрия ли? Какво сте направили тамъ? Защо не сте бръкнали и тамъ?“ Кой навремето даде тукъ едно правилно тълкувание, една правилна рецепта, какъ да бѣде разрешенъ въпросътъ? Не бѣхъ ли азъ? Днесъ всички се съгласяватъ съ мене, днесъ всички индустриалци разбраха какво стана. Азъ имъ казахъ: „Когато дойде да връщате, ще видите държавата ще натиска, и тогава ще видите какво ще стане!“ 8 години се апелираше тукъ за разумъ въ една областъ, въ която, както зачекнахъ онзи день, милиарди и милиарди манкираха. Най-сетне, българскитѣ пари сѣ останали пакъ въ България, но другитѣ милиарди отидоха навънъ по вътъра — изнесоха се! 8 години, г. г. народни представители, законътъ за насърчение на мѣстната индустрия се е прилагалъ по този начинъ, безъ да се е коригиралъ ни на йота, като се е давало право на всѣкого да си вписва, каквото иска за безмитенъ вносъ. Заповѣдайте, ето фотографията! (Показва същия законъ)

Отъ мнозинството: Позоръ!

Ц. Бобошевски (д. сг): (Къмъ министъръ С. Стефановъ) Какво искате да кажете?

А. Пиронковъ (д. сг): Какво значи това? Какво искате да кажете съ това?

Министъръ С. Стефановъ: Заповѣдайте, г. г. народни представители, да видите фотографията! (Смѣхъ и рѣжоплѣскания всрѣдъ мнозинството) Това е единствениятъ екземпляръ въ Министерството на търговията! Има опасностъ да не го изядатъ мишките. Пазимъ го като светины. (Смѣхъ всрѣдъ мнозинството) И г. Цвѣтко Бобошевски го знае.

Н. Кемилевъ (д. сг. Ц): Фабрика „Изида“ вътре ли е?

А. Пиронковъ (д. сг): (Къмъ министъръ С. Стефановъ) Кажете, тая фотография какво значи?

С. Омарчевски (з): Това ви е законътъ за насърчение на мѣстната индустрия!

И. Василевъ (з): Да се покаже на цѣлия народъ да го види!

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Тази книжка струва милиарди. Шомъ азъ за една година вземахъ 310 милиона лева, направете смѣтка какво ще бѣде за 8 години! Още отъ началото се направи ревизия на списъка, при министерствуването на г. Георги Петровъ, който сега отсъствува, и се преработи всичко. Законътъ за насърчение на мѣстната индустрия предвижда, че се освобождаватъ отъ вносно мито внасянитѣ сурови и полуобработени материали, безъ да се обявява кои. Има една комисия, която безгранично може да вписва материали. Ние се съгласихме съ г. министъръ Георги Петровъ да направимъ ревизия и тая ревизия се направи. Каза се, могатъ да се внасятъ безъ мито само тѣзи сурови и полуобработени материали, които сѣ основни, а не всичко, кой каквото иска да внася, тритѣ четвѣрти отъ което се продаваше вънъ на нѣкои мѣста. И ето ви, г-да, онова, което се установи съ новия списъкъ само за два-три материала — най-необходимото; то е налице. Туря се порядъкъ въ единъ хаосъ, който струва на държавата милиарди и който действуваше развращаваще. (Рѣжоплѣскания отъ мнозинството)

А. Пиронковъ (д. сг): Г. министре! Обяснете, защо покажете онази книжка и какво значи това?

С. Омарчевски (з): Вие още не сте разбрали!

А. Пиронковъ (д. сг): (Към министъръ С. Стефановъ) Кажете какво значи тая фотография?

Ц. Бобошевски (д. сг): Г. министре! Кажете какво значи това. Не Ви е срамъ!

П. Стайновъ (д. сг): Г. Стефановъ! Фотографията какво стана?

Ц. Бобошевски (д. сг): Вие, г. Стефановъ, кажете какво направихте съ тѣзи 19 милиона лева, които азъ бѣхъ Ви опредѣлил да платите за ония материали, които бѣха заварени въ Вашата фабрика при влизане въ сила на закона за насърчение на мѣстната индустрия? Не дохождахте ли при мене и азъ не Ви ли казахъ, че не мога да ги отиѣня?

Министъръ С. Стефановъ: Г. Бобошевски! Поне по този въпросъ азъ мога да говоря. Претендирамъ да го познавамъ най-добре отъ всички.

Ц. Бобошевски (д. сг): Кажете Вие, какво стана съ тѣзи 19 милиона лева, които азъ бѣхъ Ви опредѣлил да платите за внесенитъ по безмитенъ начинъ материали въ Вашата фабрика?

Министъръ С. Стефановъ: Това не ме интересува.

Ц. Бобошевски (д. сг): На този въпросъ отговорете!

Министъръ С. Стефановъ: Много должно е! Не познавате въпроса.

Ц. Бобошевски (д. сг): Това е безсрамие! Когато влѣзе въ сила новиятъ законъ за насърчение на мѣстната индустрия, азъ бѣхъ Ви опредѣлил да платите 19 милиона лева за внесенитъ по безмитенъ начинъ материали въ Вашата фабрика. Не Ви е срамъ! Азъ наредихъ да се запечататъ всички материали въ фабриката му, внесени безъ мито, и да имъ се направи описъ. (Възражения отъ мнозинството) Той после оспорваше, че това не били сжщитъ материали. Отговорете! На това трѣбва да отговорите. (Тропання по банкитъ отъ мнозинството)

Председателтъ: (Звъни)

Ц. Бобошевски (д. сг): Отговорете на тоя въпросъ. — Вие постоянно говорите тукъ за безмитенъ вносъ на материали, за ощетяване на фиска съ милиарди. Е добре, когато влѣзе въ сила новиятъ законъ за насърчение на мѣстната индустрия, ние направихме описъ на всички материали, внесени безъ мито въ неговата фабрика, и констатирахме, че той е внесълъ по безмитенъ начинъ материали. (Тропане по банкитъ отъ мнозинството. Голѣмъ шумъ)

Председателтъ: (Непрекъснато звъни)

Ц. Бобошевски (д. сг): Крокодилски сълзи тукъ отъ две години лѣе. Азъ наредихъ да се опишатъ всичкитъ материали, внесени безъ мито. Между тия, които бѣха внесли такива, бѣше и г. Стефановъ, и трѣбваше да плати мито, берии и др. — 19 милиона лева. Какъ ги оправда той после, по какъвъ начинъ? Нека да отговори той на тоя въпросъ. Той се бѣше запасилъ съ грамадни количества изкуствена коприна.

Д. Долбински (з): Държавенъ сждъ за васъ! Туй искате вие! (Голѣмъ шумъ. Силни пререкания между народнитъ представители Ц. Бобошевски, А. Пиронковъ, Т. Кънчевъ, Г. Казанаклиевъ и П. Стайновъ, отъ една страна, и народнитъ представители И. Драгойски, Т. Тонковъ, Д. Долбински, А. Капитановъ и А. Циганчевъ, отъ друга страна. Шумътъ продължава)

Председателтъ: (Силно звъни)

Ц. Бобошевски (д. сг): Той идва при мене, когато бѣхъ министъръ, да ме моли да не давамъ ходъ на тѣзи актове, защото неправилно било да се събиратъ митата.

П. Стайновъ (д. сг): Да се повика фотографъ сега за него!

Н. Кемилевъ (д. сг. Ц): Видѣхте ли, г. министре, какво излѣзе налице отъ фотографията?

Министъръ С. Стефановъ: Видѣхме, видѣхме. (Шумътъ продължава)

Председателтъ: (Продължава да звъни)

А. Капитановъ (з): И други фотографии има. Като ги изнесемъ, ще се махнете отъ Парламента всички.

Ц. Бобошевски (д. сг): Въ мое време списъкътъ на материалитъ, внасяни безъ мито, бѣше намаленъ 100%. Отнасяше се до всички индустриални заведения. И на 29 май 1928 г. дадохъ нареждане да се направи описъ на всички материали, внесени безъ мито. Тогава констатирахме това, което ви казахъ, за неговата фабрика. (Възражения отъ мнозинството. Глъчка)

Б. Ецовъ (д): Достатъчно е. Ние познаваме Вашата дейностъ.

Председателтъ: (Продължително звъни)

Б. Ецовъ (д): Не Ви е срамъ, опропастихте българския народъ!

Ц. Бобошевски (д. сг): Азъ съмъ си здравето разсиналъ и съмъ излѣзълъ голъ. Челото ми е чисто. А той ще ми разправя тукъ за моралъ! Не Ви е срамъ! (Пререкания между народнитъ представители Б. Ецовъ и Ц. Бобошевски. Глъчката продължава)

Председателтъ: (Непрекъснато звъни) Г. Ецовъ! Седнете на мѣстото си. (Пререкания между народнитъ представители Т. Кънчевъ и И. Драгойски. Глъчка)

Ц. Бобошевски (д. сг): Азъ ще излѣза да говоря по бюджетопроекта на Министерството на търговията и ще Ви кажа.

Министъръ С. Стефановъ: А бе Вие бѣхте министъръ тогава. Можехте да го отрѣжете. Азъ не бѣхъ министъръ, а Вие!

Ц. Бобошевски (д. сг): Азъ нѣмамъ петъ пари.

Министъръ С. Стефановъ: Това нищо не значи.

Ц. Бобошевски (д. сг): Азъ съмъ готовъ да смѣня състоянието си съ всѣки единъ отъ васъ. (Сочи мнозинството)

А. Капитановъ (з): Ти си билъ министъръ тогава, защо си го допустналъ?

Министъръ С. Стефановъ: Виждамъ, че боли, какво да правя?

Ц. Бобошевски (д. сг): Ти не идва ли на министерската маса да ме молишъ да не давамъ ходъ на тѣзи актове — кажи ми?!

Министъръ С. Стефановъ: Вие представлявахте тогава държавата! (Пререкания между депутати отъ Сговора и депутати отъ мнозинството. Шумъ)

Председателтъ: (Продължително звъни)

Д-ръ И. Бешковъ (з): Нали си билъ министъръ, защо си го отиѣнилъ?

Ц. Бобошевски (д. сг): Дадохъ ходъ. (Голѣма глъчка)

А. Капитановъ (з): Ако е вѣрно това, което казвашъ, тогава ти си отговоренъ като министъръ.

П. Арабаджиевъ (з): (Къмъ Ц. Бобошевски) Защо не си го направилъ? Ти си билъ тогава отговоренъ министъръ. Защо си го допустналъ?

Ц. Бобошевски (д. сг): Самъ г. Стефановъ е идвалъ да ме моли да не давамъ ходъ на актоветъ.

Министъръ С. Стефановъ: Вие сте били тогава отговоренъ министъръ.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Вие сте били тогава министъръ. Защо се самообвинявате, г. Бобошевски?

Ц. Бобошевски (д. сг): Азъ дадохъ ходъ на актоветъ.

П. Арабаджиевъ (з): Вие сте извършили по-голям пре-
стъпление като министъръ.

Председателътъ: (Силно и продължително звъни) Моля,
спокойствие, г-да.

А. Капитановъ (з): (Къмъ Ц. Бобошевски) Ти си отго-
воренъ като тогавашенъ министъръ, а не той. (Сочи ми-
нистеръ С. Стефановъ)

Ц. Бобошевски (д. сг): (Казва нѣщо)

Д. Влаховъ (з): Стига бе! Ама работа! Да си приказвалъ,
когато му е било времето. Взе да приказвашъ, откакъ
сѣзна отъ министерското мѣсто.

Председателътъ: (Звъни) Моля, г-да, малко по-спокойно.

П. Стайновъ (д. сг): Такава речъ такава заслужава.

И. Василевъ (з): Ами вие какво заслужавате?

Министеръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители!
Все въ тоя пѣтъ на широко, много широко угодничество, ...

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Нашироко отъ Васъ използу-
вано, г. министре, като индустриалецъ.

Б. Ецовъ (д): Млъкни ти тамъ!

Министеръ С. Стефановъ: ... етои неуреденъ и другъ
единъ въпросъ, който азъ сега изучавамъ и внасямъ законо-
проектъ за неговото уреждане. Това е въпросътъ за така
нареченитъ кооперативни строежи. (Пререкания между Т.
Кънчевъ, Х. Чолаковъ и други народни представители.
Глъчка)

Д. Влаховъ (з): Млъчете, бе, министъръ приказва.

Министеръ С. Стефановъ: Азъ разбирамъ подпомагане,
азъ разбирамъ грижи. Но азъ не разбирамъ това, въ единъ
моментъ, когато държавата е изнемогвала, да хвърля сто-
тици милиони лева, безъ да ги потърси да ги вземе, и да
ги даде на хора, които не сѣ бездомници или които мо-
гатъ сами да си направятъ домове.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): За такава престъпление трѣб-
ваше да потърсите отговорностъ. Вие само приказвате, а
дълга си не изпълнявате. (Глъчка)

Министеръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители!
Отъ 1924 г. до днесъ стои откритъ, вече 7—8 години, и въ
безпорядкъ кредитътъ, даденъ за кооперативни строежи
на жилища. Отъ този кредитъ, г. г. народни представители, сѣ
дадени суми на много лица. Понеже отъ 6 месеца насамъ,
па и отъ повече, правимъ едно основно проучване на този
въпросъ, защото се приготвява законопроектътъ, съ който
ще правимъ отстъпки на лицата, на които сѣ дадени тия
суми, трѣбваше да съберемъ сведения, за да знаемъ, кому
трѣбва и кому не трѣбва да се направятъ отстъпки. Про-
учването е привършено и чрезъ популярни банки, и чрезъ
други банки. Събранитъ сведения сѣ сумирани въ една
таблица, която заслужава да се види, за да се илюстрира
това безгранично угодничество, вършено за смѣтка на
държавата, на което ние плащаме лихвитъ, защото кре-
дитътъ, дадени отъ банкитъ, сѣ дадени съ гаранция на
държавата. Раздадени сѣ тия кредити така: на 38 души
кооператори сѣ доходи до 1.000 л. месечно; на 159 души
сѣ доходи до 2.000 л. месечно; на 294 души сѣ доходи
отъ 10 хиляди лева нагоре. Заповѣдайте, г-да. (Показва
една таблица)

Д. Влаховъ (з) и други отъ мнозинството: Позоръ!

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Месеченъ доходъ?

Министеръ С. Стефановъ: Дадени сѣ кредити и на
21 души безработни.

Ето, г. г. народни представители, съотношението на
кредититъ, които сѣ дадени на партизани да си правятъ
кѣщи, безъ да сѣ потърсени паритъ до днесъ.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Какво направихте, за да потър-
сите отговорности?

Министеръ С. Стефановъ: На първитъ, които иматъ
доходи до 1.000 л. месечно, е даденъ 37% отъ цѣлия кре-
дитъ; на вторитъ — сѣ до 2 хиляди лева месечно доходъ
— 15.3% отъ цѣлия кредитъ; на третитъ — 17%. На ония
сѣ доходъ надъ 5 хиляди лева месечно — 27.9%, надъ
10 хиляди лева доходъ — 18.3%, на безработнитъ — само
2% и т. н.

Н. Алексиевъ (з): Въ туй число бай Цоню Бръшляновъ
не влиза!

Министеръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители!
Какви сѣ по размѣръ направенитъ кѣщи? Сѣ една стая,
кухня и антре сѣ направени 25 жилища; сѣ 2 стаи, кухня
и антре — 23 жилища; сѣ 3 стаи, кухня и антре — 292 жи-
лища; сѣ 4 стаи, кухня и антре — 207 жилища и сѣ по-
вече отъ 4 стаи, кухня и антре — 284 частни жилища, сѣ
паркове, сѣ отгради, сѣ всичкия му салтанатъ на „софий-
ски бездомници“, всевъзможни категории хора. (Ржкоплѣ-
скания отъ мнозинството, и викове „Позоръ!“)

Н. Кемилевъ (д. сг. Ц): Половината сѣ ваши партизани
— цѣлятъ кварталъ до Семинарията. (Възражения отъ
мнозинството)

Министеръ С. Стефановъ: Това не ме интересува мене,
г. Кемилевъ. (Глъчка) Кой сѣ, що сѣ, не ме интересува;
мене ме интересува, че държавата е хвърлила стотици ми-
лиони лева, безъ да ги търси, все въ името на туй, да
крепи настроението съ срѣдства на държавата.

А. Циганчевъ (з): Кооперативенъ грабежъ.

Министеръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители!
Самостоятелни кѣщи 81%, а кооперативенъ дребенъ
строежъ 18.8%.

Х. Чолаковъ (з): Бездомници, а?

Министеръ С. Стефановъ: Видъ на постройкитъ. Само-
стоятелни жилища — това сѣ все хора, които можеха сами
да си направятъ кѣщи — 97.8% или 638 кѣщи, а апарта-
ментъ на 14 души — не 14 сгради — 6.2%.

Г. г. народни представители! Да не отивамъ по-ната-
тъкъ да ви чета тѣзи сведения, които потвърждаватъ една
престъпностъ за смѣтка на държавата, каквато до днесъ
въ страната не е видена.

Нѣкой отъ мнозинството: (Къмъ сговориститъ) Па-
триоти!

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя
Н. Захариевъ)

Д-ръ И. Бешковъ (з): Скандални работи!

Министеръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители!
Най-сетне, дадени кредититъ, направени кѣшитъ. Кѣде е
била държавата да тури въ порядкъ тѣзи свои вземания
до днесъ? До днесъ тѣ не сѣ установени и сега азъ съмъ
приготвилъ законопроектъ, който ще ви внесе, да туря въ
редъ тѣзи смѣтки. (Глъчка)

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Министеръ С. Стефановъ: Много между васъ иматъ
тѣзи кѣщи — разберете го. Засрамете се, г. Пиронковъ!
(Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Пиронковъ (д. сг): Презъ време на войната ти пече-
леше много. Защо се закачашъ? Какво разправяшъ тѣзи
работи? Твоитъ кѣщи кой ги направи? Българскитъ на-
родъ, който бѣше въ окопитъ. Имашъ лице да при-
казвашъ!

Министеръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители!
Една малка смѣтка.

Н. Кемилевъ (д. сг. Ц): Кой иматъ кѣщи?

Министеръ С. Стефановъ: Азъ не съмъ тукъ информа-
ционно бюро. (Смѣхъ) Азъ поемамъ отговорността за
всичко, което изнасямъ, и като министъръ, и като гражда-
нинъ, и като човѣкъ.

А. Пиронковъ (д. сг): Народното събрание не е аудито-
рия за забавления. Сериозни работи искаме. (Възражения
отъ мнозинството. Глъчка)

Министър С. Стефанов: Азъ имамъ отъ тукъ да вадя изводъ. (Пререкания между Т. Тонковъ и А. Пиронковъ) Г. г. народни представители! Тукъ имамъ едни смѣтки . . .

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): (Казва нѣщо)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Министър С. Стефановъ: Азъ трѣбва да говоря. Азъ ви слушахъ.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Изпълнете дълга си.

Министър С. Стефановъ: Азъ ви слушахъ, безъ да ви прекъсвамъ. Разбирамъ, че чувствувате, че иде нѣщо до васъ, но нѣма какво. (Смѣхъ срѣдъ мнозинството)

Н. Гашевски (нац. л): Г. Пждаревъ! Идете при журналистите! (Глъчка)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Моля, изслушайте. Нито ораторътъ може да се слуша, нито никой.

Министър С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Тукъ е една малка смѣтка, пакъ отъ прѣкъ характеръ, използвана безъ всѣкаква гаранция. Но малко по-къмъ края има вече нѣщо, което ви обрисова сѣщинското положение, че тая държава е била мушия въ ржцетъ на тѣзи господа. (Сочи сговориститѣ) Азъ нѣма да се спирамъ на тѣзи смѣтки, понеже тѣ сѣ приключени. Азъ нѣма да се спирамъ за смѣтките на Междусъюзническата комисия по репарациитѣ. Тукъ сѣ приключени смѣтките и на други комисии — на една, на втора, трета и пр. Подъ редъ — „поддържане арбитражнитѣ сѣдилища“ възлиза на 36.000.000 л. Има други смѣтки по милионъ-два, на тоя, на она — минавамъ ги; за мене тѣ не сѣ важни, защото ние живѣемъ по американски масцабъ: за 10—20—30 милиона не приказвахме, а само за милиарди и стотици милиони — американски масцабъ!

Г. г. народни представители! Има една комисия, наречена гръцко-българска, смѣтките на която сега сѣ приключени. Тя струва на държавата само 213.000.000 л.!

А. Пиронковъ (д. сг): И на която смѣтките сѣ гласувани ежегодно, споредъ конвенцията, одобрена отъ цѣлия Парламентъ — и отъ опозицията: никой не се обяви противъ конвенцията Молдовъ—Кафандарисъ.

Министър С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Азъ зная всичко това, но искамъ народното представителство и българскиятъ народъ, за който отъ три дни плачатъ тукъ отъ трибуната, да си представи какъ една комисия може да изяде за себе си 213.000.000 л.!

А. Капитановъ (з): Позоръ! (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

И. Василевъ (з): Голѣмъ позоръ!

Н. Кемилевъ (д. сг. Ц): Какъ може г. министърътъ да държи на служба сѣщитѣ чиновници въ сѣщото министерство?

Министър-председател Н. Мушановъ: Не е истина.

Х. Чолаковъ (з): Уволниха ги отдавна.

Министър С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Нека приемемъ, че тая комисия действително е имала такава голѣма работа. Презъ 1922 г. за нея сѣ изразходвани 7.000.000 л.; презъ 1923 г. — 7.700.000 л.; презъ 1924/1925 г. — 6.000.000 л.; презъ 1925/1926 г. — 22.000.000 л.; презъ 1926/1927 г. — 30.000.000 л.; презъ 1927/1928 г. — 43.000.000 л.; презъ 1928/1929 г. — 29.000.000 л.; презъ 1930/1931 г. — 16.000.000 л.; презъ 1931/1932 г. — 16.000.000 л., а въ 1932/1933 г. колко мислите, г-да? Нима следъ като дойдохме ние работитѣ изведнѣжъ престанаха? Нима ние не можехме да нагласимъ поне 1/10 часть наши хора да бждатъ тамъ?

А. Пиронковъ (д. сг): Ама нѣма работа — работата свърши. Тѣзи хора си отидоха въ наше време, а не въ ваше.

Министър С. Стефановъ: Тукъ е голѣмото престѣпление.

А. Пиронковъ (д. сг): Азъ искамъ да зная хора отъ опозицията, включително нѣкои отъ сегашнитѣ министри, обявиха ли се противъ комисията, да искатъ тя да бжде премахната, да се откажатъ отъ нея?

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушановъ: Вие ще се научите ли да не прекъсвате министра, когато говори? Когато Вие говорѣхте, прекъсва ли Ви нѣкой? Ще вземете думата и ще говорите подиръ. Не се приказва тъй хамацки: не се прекъсва министъръ всѣка минута. (Голѣма глъчка) Инакъ, ще искамъ да Ви изключатъ. Каква е тая парламентарна практика отъ Васъ — на всѣка дума да прекъсвате министра? Кога е ставало то?

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Неговата речъ е провокация.

Министър С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Продължавамъ да чета цифритѣ.

Министър-председател Н. Мушановъ: (Къмъ А. Пиронковъ) Ще търпите, както ние и бошинството Ви търпѣхме, когато Вие говорѣхте.

Министър С. Стефановъ: Азъ какъ Ви търпѣхъ, г. Пиронковъ, всичкитѣ глупости, всичкитѣ дивотии, които Вие, голѣмъ финансистъ, изсипахте? (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Какъ азъ търпѣхъ Вашитѣ аргументи?

А. Пиронковъ (д. сг): (Говори нѣщо. Тропане по банките отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. Пиронковъ! Предупреждавамъ Ви още единъ пътъ, че ако пресичате г. министра, веднага ще приложатъ санкциитѣ на правилника!

Нѣкой отъ сговориститѣ: Ами какво ще правите съ г. министра, ако речете да приложите правилника и спрямо него?

Министър С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Презъ 1932/1933 г. цифрата 16 милиона лева, която и по-предната година е била толкова, веднага слѣззе на 1.000.000 л., защото констатирахме, че тѣзи господа, една дузина хора, само си люлѣятъ краката! Трѣбваше да уволнимъ всичкитѣ и да сведемъ разхода до единъ милионъ лева, днесъ само половинъ. Какъ можахъ да се отрѣжатъ тия нужди и отъ 16 милиона лева да слѣзатъ на единъ милионъ лева? Има ли нужда да говоря още по тази мръсна и болна работа? Нѣма да говоря, ще туря точка! Защото и онзи денъ ви казахъ, че азъ се срамувамъ да изнеса и много други факти!

К. Кораковъ (д): Карайте, г. министре!

Министър С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Нека се спра сега малко по-общо върху тѣзи нѣколко факти, които изнесохъ, и да направя изводитѣ си отъ тѣхъ. Виждате, че държавата е била оцетена съ много милиони, които много лесно е могло да постигнатъ, макаръ и косвено, въ приходъ на държавата, за да не бжде днесъ България въ туй тежко положение. Единъ отъ ораторитѣ на тия групи тукъ (Сочи сговориститѣ) каза: българскиятъ народъ не заслужава тая сѣдба. Това азъ съмъ го казвалъ 100 пъти, че действително българскиятъ народъ не заслужава тая сѣдба: никакви външни или вътрешни причини до 1930 и 1931 г. не съществуваша за криза въ България и за оправдание на тия милиардни дефицити. И има тукъ суратъ тоя голѣмъ капацитетъ, финансистъ, г. Пиронковъ, да каже, че само 1½ милиарда лева дефицитъ билъ останалъ отъ тѣхното управление! Ами заемитѣ? Ами открититѣ задлъжнявания, неоформени още, и редъ други работи, които азъ се срамувамъ да изнеса? Една такава преценка давахъ на финансовото положение хора, чиято дума българскиятъ народъ чака да чуе, за да се ориентира, да се освѣтли. Това е голѣмо престѣпление: ако се е вършело съзнателно, то не е простено; ако се е вършело несъзнателно, ще трѣбва да се каже, че никой не може да си играе съ сѣдбинитѣ на тая държава.

Азъ искамъ да зная, г. г. народни представители, какви изводи вие ще си направите за едно таково управление. Днесъ ние трѣбва да се справимъ съ всички тѣзи мѣчнотии, и то при едни условия, за които не искатъ да държатъ смѣтка, тъй както се слагатъ въпроситѣ ясно и открито. Казватъ: „Не е балансиранъ тоя бюджетъ — не щемъ да гласуваме за него.“

Г. г. народни представители! Азъ искамъ да се преценятъ нашитѣ усилия. Не претендирамъ да сме наредили напълно единъ бюджетъ, защото тая задача не може да бѣде извършена въ кѣсо време. Ние направихме корекции въ всички посоки, въ всички закони, защото кодифицирането имъ не е лека работа. Много други законопроекта сѫ приготвени. Най-сѣщественото ние имаме куража да го направимъ, като започнахме съ закона за пенситѣ, който тѣ трѣбѣха 4 години и който коштува на държавата 1.200.000.000 л.! Работата стигна дотамъ, че отъ 100—250 милиона лева, каквато помощ даваше държавата годишно на пенсионния фондъ, не стигнаха въ последствие и 450 милиона! Безвъзвратно сѫ изядени 1.200.000.000 л. Единъ въпросъ, по който пакъ имаха лице да излѣзатъ и да спорятъ, че не сме знаели какво вършимъ; единъ въпросъ, простъ като фасулъ и който нѣма нужда отъ доказателства; единъ въпросъ, по който, ако работитѣ продължаваха съ сѣщото темпо, безъ да измѣнимъ закона, азъ искамъ да зная въ две години какво щѣше да стане!

Тия сѣщитѣ господа иматъ куража да минатъ въ настипление днесъ и да вълнуватъ българския народъ, и специално българскитѣ чиновници и пенсионери, заедто не имъ се било плащало! Азъ ще излѣза да имъ кажа, защо не имъ се плаща, и ще го направя следъ две седмици, когато ще разполагамъ съ салонъ. Защото тоя народъ въ тая нещастна страна, за който казвате, че не заслужавалъ тая сѣдба, трѣбва да знае кому докѣде се простиратъ отговорноститѣ. Не се ли установятъ тѣ, тоя смутъ ще продължава. Ние не ще можемъ да обсъждаме спокойно нѣщата. Ние нѣма да се съгласимъ, по причини вътрешни, на една констатация — права или крива, не е важно — и като хора, чувствувайки се отговорни и задължени, да си очистимъ грѣхове, ако щете, но да дадемъ нѣщо, за да успокоимъ тоя народъ. Азъ искамъ да зная кой ще спечели и кой ще изгуби отъ туй раздухване на страститѣ, което се прави днесъ.

Г. г. народни представители! Специално по бюджета, като технически въпросъ, и тамъ чухмѣ едни критики и едни декларации, които може да прави единъ чиракъ, а не единъ капацитетъ (Смѣхъ всрѣдъ мнозинството), комуто не е позволено да нѣма елементаренъ усѣтъ, да не вникне въ цифритѣ и да не знае да ги чете. Човѣкъ трѣбва да знае да чете цифритѣ, да е живѣлъ съ тѣхъ; оня, който ги взема, както конятъ яде ечмика, той показва, че нѣма хаберъ отъ цифри. (Веселостъ всрѣдъ мнозинството)

Г. г. народни представители! Въ подкрепа на тази си мисль азъ трѣбва да спомена и за една легенда, която се изнася и даже се възприема отъ нѣкои като чиста истина — че миналото управление било оставило на държавата 2 милиарда срѣдства. И на всичко отгоре, следъ като дадохъ тукъ едно човѣшко, прилично обяснение и посочихъ какъ Смѣтната палата е приключила и кѣде е връзката — че трѣбва да се чака изтичането на следната година, за да се види, че не само никакви 2 милиарда, ами нито 2 пари не сѫ били оставили — вчера имаха смѣлостта да кажатъ обратното, че тѣ оставили 1½ милиарда дефицитъ, а не 2 милиарда! Това излѣзе отъ устата на г. Пиронкова.

А. Пиронковъ (д. ср): Не, не съмъ казалъ това.

Министъръ С. Стефановъ: То е записано. — Г. Ляпчевъ е ималъ нахалността на публично събрание да приказва, че оставили нѣкакъвъ фондъ отъ 2 милиарда лева! Г. г. народни представители! Азъ се просто чудя и се срамувамъ да излизамъ и да оправдавамъ една работа, която може и трѣбва да бѣде разбрана, най-малко поне отъ оня, който оперира съ нея и който отъ години работи въ тая областъ, за да му бѣдатъ ясни тия нѣща, а не да се излага. Не мене, а никого той не може да убеди, че е оставилъ 2 милиарда. Защото, ако бѣше така, българскитѣ народъ нѣмаше да му удари на 21 юний ритника. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Той му удари ритникъ, заедто бѣ оставилъ България въ батакъ. Срещу твърдението на г. Ляпчева азъ имамъ приключването на Смѣтната палата. Вземамъ цифри, които се влечатъ отъ 3 години: сконтирани бонове въ Народната банка на сума 600 милиона лева, каквито ние не сме сконтирали нито за 1 л. Толкова сѫ за 1928/1929 г. Но смѣтководството си влечи своитѣ смѣтки до оня моментъ, когато ще се уреди въпросътъ. Дотогава тия смѣтки стоятъ като открити задължения на държавата. Има нѣкакви си други фондове още отъ 600 и толкова милиона, други 679 милиона и става всичко — три по шестъ, осемнадесетъ, около 2 милиарда лева, които биль оставилъ! Чудесно!

Г. г. народни представители! Ще ви прочета и разпределението на приходитѣ отъ монетитѣ, дадено отъ Народната банка: за бюджета 1930/1931 г. — 274 милиона

лева; за бюджета 1931/1932 — 416 милиона лева, отъ които 200 милиона лева изтеглени до юний; за бюджета 1932/1933 — само 100 милиона лева. Това е споредъ смѣтководството. Цѣлата сума се влечи и ще стои откритъ, докогато стане нейното пълно изплащане, или лѣкъ се унищожи, тъй както ние унищожихме фондове на сума 106 милиона лева съ закона за свръхсмѣтенъ кредитъ, който гласувахме.

По отношение фондоветѣ ще кажа сѣщото, както сѫ били използвани. Тѣ фигуриратъ въ приключването на тазгодишния бюджетъ, но трѣбва да се отнесатъ за други 3 години: за 1930/1931 г. — 658 милиона лева, за вашъ бюджетъ; за 1931/1932 г. — 281 милиона лева, за вашъ бюджетъ, и за 1932/1933 г. — 116 милиона лева само.

Казахъ ви за монетитѣ, казахъ ви и за фондоветѣ. И считамъ за излишно да приказвамъ, защото се срамувамъ отъ себе си, заедто трѣбва да обяснявамъ такива елементарни работи, които могатъ да разбератъ и последнитѣ писари. (Смѣхъ всрѣдъ мнозинството) Какъ може да се излѣзе и да се прави много голѣмъ въпросъ отъ туй и да се тегли заключение за стопанската и финансова анархия, която е резултатъ, логическа последица на единъ режимъ, тъй както 16 юний бѣше последица на една политика? (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Х. Чолаковъ (з): Фатална дата бѣше, тя — 16 юний.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Заключение се теглятъ сѣщо отъ официални бумажки, за които азъ често съмъ повтарялъ, когато съмъ седѣлъ тамъ (Сочи банкитѣ на оппозицията), че не всѣкога даватъ пълна представа за истинското положение. Не се стѣснявамъ да го кажа и сега, когато седя тукъ (Сочи министерската маса), защото искамъ да си служа само съ истината и винаги да бѣда искренъ. Ето една бумажка (Показва една таблица), типъ на държавно смѣтководство, по което се приключватъ смѣтитѣ на бюджетитѣ, които смѣтки действително представляватъ единъ хаосъ, една „синджиръ марка“, както казахъ вчера, отъ онзи моментъ, отъ който държавата започна да бѣде нередовна въ своитѣ плащания и откогато приключванията, които се правятъ на известни дати, далечъ не даватъ истинската картина. Казвамъ това не за мое оправдание, а за обвинение на онзи, който си служеше съ тази таблица.

Вземамъ за примѣръ таблица за нашъ бюджетъ, а не за бюджетъ на миналото управление, който е билъ въ сѣщото положение на нередовно плащане. Заглавие на първата графа: „Разрешени кредити за заплати и за въществени разходи“ — 6.675.306.000 л. Следъ това втора графа: „Действително разходвани суми“ — 4.397.720.000 л. И понеже тѣзи нещастни действително разходвани суми не сѫ платени всички, смѣтководството ги записва само когато платежната заповѣдъ се плати, то онзи, който иска да тегли заключение отъ тая бумажка, ще изкара, че сѫ изразходвани 1½ милиарда лева по-малко отъ предвиденитѣ. Азъ това предварително не ща да го кажа. Азъ казахъ, че има да се плащатъ още милиардъ и половина за сѣщото време и че когато туримъ и тѣхъ въ смѣтката, чакъ тогава ще имаме картината за упражнеността на бюджета. Следователно, ако отъ тѣзи непълни смѣтки — тѣ ще бѣдатъ попълнени, когато за сѣщото време се минатъ всички задължения — се теглятъ заключения за извѣстенъ бюджетъ, безспорно, тѣ ще бѣдатъ погрѣшни. Единъ отъ ораторитѣ ме разбра — г. д-ръ Христо Георгиевъ. Той излѣзе и каза: „Три вида дефицитъ изнесе г. министърътъ на финанситѣ: счетоводенъ, реаленъ и кассовъ“. Той схвана правилно обясненията ми и си послужи правилно съ цифритѣ, които дадохъ. Азъ нѣмамъ намѣрение да прикривамъ положението на приключения бюджетъ, а, напротивъ, искамъ то да се изясни, за да не се теглятъ погрѣшни заключения отъ официални бумажки, които, щомъ държавата не е въ порядѣкъ, въ редъ относително плащанията, не могатъ да дадатъ истинската картина на положението. Тая цифра, на действително изразходваното, следва да бѣде увеличена съ толкова и толкова милиона, защото не сѫ изядени платени заповѣди за всички разходи, за да се приключатъ смѣтитѣ.

Но има и нѣщо друго, което е по-страшно: отъ тия цифри въ първитѣ две графи за предвидени и разходвани суми се теглятъ заключения въ друга една графа за плюсъ или минусъ по отдѣлнитѣ пера. Следователно, и тия заключения сѫ основно погрѣшни. Трѣбва да изчислите, отъ тая цифра 1½ милиарда, която не е платена за сѣщото време, каква частъ съответно се пада на отдѣлнитѣ пера, и тогава ще може да се направи правилно заключение, има ли плюсъ или минусъ. Азъ по такъвъ начинъ бюджети въ Народното събрание не докладвамъ. Г. г. народни представители! Четири години въ времето на Сговора азъ съмъ си дралъ грѣлото тукъ да разправямъ, че петъ пари не давамъ за тия официални бумажки,

които се дават, че този или онзи бюджет е приключенъ така или иначе.

М. Дочевъ (д. сг): Тогава кого да върваме?

Министъръ С. Стефановъ: Едно е върно — че 8 години българският народъ плаща, 8 години тоя народъ дава по 7 милиарда лева годишно приходи на държавата, дори надъ 7 милиарда лева; че той дава още и по половинъ милиардъ лева годишно по разнитъ фондове — станаха около 7½ милиарда лева; че на това отгоре се консомираха и два заема и, което е най-скандалното, престъпното и съ историческо значение, че се консомираха и заваренитъ 1.440.000.000 л. девизи въ Народната банка и тя остана безъ девизи.

Ето, г-да, историческата отговорност на ония, които разстроиха стопанския животъ на страната. Като прибавимъ отгоре на всичко това и стопанската конюнктура, какъ можете вие, г-да, (Сочи сговориститъ) да излизате тукъ да ми искате еквилибриранъ бюджетъ?! Тръбва да се засрамите — вие, които, независимо отъ общитъ причини, които никой не отрича, докарахте държавата до това положение, докарахте народа до тази съдба, която той не заслужава, въпреки че презъ 8-ти години, въ които управлявахте, постъпваха по 7½ милиарда лева годишно, плюсъ двата заема, които консомирахте, плюсъ 1½ милиарда лева чужди девизи на Народната банка! Още 10 милиарда лева задължения, обаче, вътрешни, да бяхте направили, нѣмаше нищо, но престъпление направихте, като изконсумирахте девизитъ и поставихте държавата сега въ такова затруднено положение!

По какъвъ начинъ, г. г. народни представители, ние можемъ да имаме сега девизи? Азъ направихъ ограничание на държавнитъ нужди за девизи и отъ 1.200.000.000 — 1.300.000.000 л. ги сведохъ до 300.000.000 л. Всѣки день имамъ неприятности съ колежитъ си — това бѣше въ началото — но се разбрахме сетне и се убедихме, че друго-яче не може. Днесъ всички сме съгласни, че ще трѣбва да рѣжемъ и последния сантимъ, за да остане единиятъ левъ повече за народното стопанство. Нѣма нужда повторно да ви изяснявамъ проблемата за девизитъ. Тя е основата на финансовитъ затруднения на държавата, на народа и на стопанството. Тази основна причина не можемъ да я излѣкуваме съ никакви закони, съ никакви мѣрки, съ никакви планове, съ никакви реформи, защото реформи се правятъ, когато още всичко не е деформирано, когато е спокойно. Ето голѣмата праздота, предъ която сме изправени всички, и азъ бихъ желалъ да чуя мнения именно по този въпросъ. По бюджета ще се мѣчимъ, ще натискаме, ще облагае още съ данъци, защото държавата трѣбва да живѣе. Азъ имамъ съзнанието, че приходитъ на стопанството сѣ толкова много паднали но какво да правимъ? Нима не вървимъ въ пѣтя да натискаме силния и да подпомагаме слабия, за да ми се приказва отъ тукъ (Сочи опозицията): „Натискайте, където трѣбва“? Натискаме, г-да, но прекалихме го, ще удушимъ всичко. Нима не направихме онова, което бѣше нужно? Нима не държахме смѣтка и за нашето положение, като управници на тази страна, и нима не разбираме, че съ нашитъ мѣрки, съ тѣзи ограничения, които правимъ, се засилватъ още повече ония противни настроения, които и безъ това се създаватъ отъ самата криза? Ние имаме голѣмото съзнание, за което вие апелирате само съ фрази и патосъ отъ тази трибуна. Въ тази посока ние ви дадохме доказателства, че вървимъ смѣло напредъ и вършимъ дѣла.

Г. г. народни представители! Тръбва да прецените пѣтя, по който ние вървимъ, въ неговитъ генерални линии. Ние смѣло вървимъ въ съкращения, ние смѣло вървимъ въ създаване на приходи, ние прокарваме колкото можемъ и стопанска регламентация, за да има шо-годе една хармония. Но при всичката тази деформация, която има по всички направления, тази задача не може да бѣде разрешена въ день—два. Тръбва да бъдатъ преценени нашитъ усилия. Ние не щемъ никакви признания за заслуги, не щемъ похвали. Но не може да се излиза и вънъ, и тукъ, въ Народното събрание, да се говори съ такъвъ единъ езикъ и да се прави преценка по такъвъ начинъ отъ васъ, които сте на фронта на държавата. Другаде критикувайте както щете, но днесъ съ една такава критика тукъ въ тази областъ вие засилвате лошитъ настроения долу и действително днесъ вече българският народъ не знае на кого да върва, той чувства само по онова, което прѣко го засѣга. Той вижда, че вчера бѣше едно, днесъ е друго. Нима не е ясно цѣлото това положение?

Така изясненъ въпросътъ, г. г. народни представители, ...

П. Стайновъ (д. сг): Нищо не сте изяснили още. Вие само нападахте Сговора.

Министъръ С. Стефановъ: Нѣма нужда да давамъ подробности, защото ги дадохъ, когато направихъ експозето си. Вие трѣбва да съобразите разликата въ условията по-рано и днесъ, която и улицата, и цѣлиятъ народъ я чувствува, а само вие я отричате и съ това подчертавате, че не желаете въ този моментъ да се издигнете по-високо, отколкото вашитъ партизански и егоистични цели искватъ. Вие давате едно доказателство, което само може да смуцава, което може да отчайва всички ни. Вие можете да не гласувате за бюджетопоекта, но сте длѣжни да дадете правилна преценка на днешния стопански моментъ. Вие имате този дългъ. Ако и вие отричате това положение, тогава не трѣбва да считаме, че рушенията въ тази страна идатъ само отъ нѣкакъвъ червенъ фронтъ. Нека ги потърсимъ и у себе си и ще видимъ, че и ние сме рушили въ тази държава, кой повече, кой по-малко. Тръбва непременно да настѣпи у насъ това съзнание, трѣбва да настѣпи едно единение, което днесъ не е никаква партияна или правителствена нужда, а е една повеля, която диктуватъ интереситъ на българския народъ и на българската държава, защото се намираме въ единъ решаващъ моментъ, когато отъ нашитъ решения, отъ нашитъ преценки, отъ нашата ориентировка и отъ изясненията, които ще дадемъ предъ българския народъ, ще зависи утрешниятъ день на България.

Азъ свършвамъ съ тѣзи думи, г. г. народни представители, и правя апелъ да гласувате бюджетопоекта тъй както ви се поднася, като ви декларирамъ, че всичко онуй, което би могло да се внесе въ него като поправки, въ комисията ще се помѣчимъ да го направимъ. (Продължителни рѣжкоплѣскания отъ мнозинството)

И. Василевъ (з): Искамъ думата, за да направя едно предложение.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Имате думата.

П. Стайновъ (д. сг): Да се афишира речъта!

И. Василевъ (з): Г. г. народни представители! Понеже г. финансовиятъ министъръ, въ отговоръ на критикитъ, които се направиха по бюджетопоекта, изнесе много ценни данни, които ще има значение да добиятъ една по-голяма публичност, гласност, азъ моля и правя предложение да се отпечати речъта му. (Рѣжкоплѣскания отъ мнозинството)

П. Стайновъ (д. сг) и **Н. Кемилевъ** (д. сг. Ц): Заедно съ апострофитъ.

Министъръ С. Стефановъ: Съ апострофитъ

П. Стайновъ (д. сг): И азъ поддържамъ предложението.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): За да се види каква е политиката ви — праздна и безплодна.

Н. Кемилевъ (д. сг. Ц): И нѣма да позволимъ никакви корекции въ дневниците!

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ предложението на народния представителъ г. Иванъ Василевъ, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г. министъръ-председателъгъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Не е желателно гласуването на бюджетопоекта на държавата на първо четене да се съпровожда съ такива остраствания, каквито наблюдаваме. Изслушахте г. министра на финанситъ, когато правѣше експозето си, изслушахте го и сега, когато отговори на критикитъ на уважаемитъ оратори отъ опозицията, които говориха по бюджетопоекта. За мене остава много малко да кажа. Собствено, азъ искамъ да подчертая само нѣколко общи мисли, които, чини ми се, ми се налага да подчертая въ настоящия моментъ.

Г. министърътъ на финанситъ бѣ учуденъ, че при дебатитъ по бюджетопоекта, които се смѣтатъ едни отъ най-сериознитъ дебати, които ставатъ въ Парламента, виднитъ представители и водители на нашитъ политически партии въ Парламента не взеха думата.

П. Стайновъ (д. сг): Защото не имъ дадохте думата.

Министър-председател Н. Мушанов: Г. Стайнов! Казвате, че искате да се държим достойно в Парламента. Тоя Ви апостроф не Ви прилича!

П. Стайнов (д. сг): Вашият министър на финансите държа един език, който не беше достоен за Парламента. (Възражения от мнозинството)

Нъкой от мнозинството: Това било учител, професор! Безсрамник!

Председателстващ Н. Захариев: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушанов: Г. г. народни представители! Аз съм горд да констатирам, че този факт е от голямо значение. Той показва, че в тежки моменти хората могат да раздължат партизанството от човешината. И аз съм убеден, че ако отговорните хора на партиите, които създават общественото мнение в страната, бяха взели думата и бяха дошли тук, на трибуната, нямаше да имат смелостта да атакуват бюджета, който ние представихме. (Ръкоплъскания от мнозинството) Но мъчно е на българската партизанска душа да похвали едно дѣло, г-да! Аз съм доволен, защото в негативното им поведение, да не критикуват нашия бюджет, стои нашата сила. (Ръкоплъскания от мнозинството) Г. г. народни представители! Аз бих желал от тая трибуна да се критикува. Затова е опозицията — да ни критикува, и повече тук, отколкото вън, на свободната трибуна.

И именно ония, които знаят отговорността за всяка дума, казана от тая трибуна, избѣгнаха да говорят тук, за да отидат да говорят най-безотговорно вън, където партизанството се шири. (Ръкоплъскания от мнозинството)

П. Стайнов (д. сг): И вие отивате там за същото.

Министър-председател Н. Мушанов: И аз съм отивал там и пак ще отида да говоря, ако го изискват интереси на държавата, която представлявам, но никога няма да усвоя ония партизански похвати, съ които си служат видните политически водители на български партии.

Ц. Бръшлянов (д. сг. Ц): Включително и г. Стефанов

Ц. Бобошевски (д. сг): (Към министър-председателя) Въобразявайте си!

Министър-председател Н. Мушанов: Г. г. народни представители! Какво общо може да се схване от критиките на уважаемите господа, които говориха по бюджета?

Д. Дрънски (д): Не сж много уважаеми!

Министър-председател Н. Мушанов: Говорѣше се, че бюджетът, който сме представили, не отговарял на елементарните условия за съставяне на един бюджет, не бил искрен, не бил реален. Г. г. народни представители! В практиката, както и в теорията, за съставянето на бюджетите е установено, че за да бъде един бюджет искрен, за да може да се каже, че действително той е нагласен съобразно съ известни данни и факти, особено въ приходната му част, ще трѣбва при определяне размѣра на приходите да се вземе за база срѣдната цифра на приходите през последните три години. Е добре, г. г. народни представители, ние сме направили повече, направили сме това, което може би никогаш не е правено — взели сме пред вид приходите през последната година, най-лошата досега, а не срѣдната цифра на приходите през последните три години, както е позволено да се прави това. Както свѣтът, така и ние живѣем днес при ненормални стопански условия, и оня, който иска да борави съ теории и съ стари мащаби, може да си направи бюджета тъй, както изисква теорията. Онзи, обаче, който иска да се вглежда въ действителните условия на стопанския живот, не може да си позволи това, а, напротив, ще трѣбва да вземе пред вид само цифрата на постъпленията през миналата година, която беше лоша, и да опише въ новия бюджет тия постъпления или даже въ още по-малък размѣр, пред вид на това, че положението е още по-лошо и може да стане по-лошо. Има ли нъкой от уважаемите господа от опозицията да критикува, че бюджетът ни не е бил съставен именно съ оглед на приходите през последните три години, ами сме вземали пред вид само приходите през последната, най-лошата година, и даже сме ги предвидили въ новия бюджет въ още по-малък размѣр съ оглед да се на-

малят опасностите, които евентуално биха се явили въ утрешния ден? Проследете, г. г. искрени хора, които критикуват бюджета ни, какъ сж били съставяни другите бюджети и кажете, кога едно правителство се е отнесло толкова стегнато към предвиждането на приходите въ бюджета си?

Б. Смилов (нац. л. о): Вѣрвате ли, г. Мушанов?

Министър-председател Н. Мушанов: Кой го каза това?

Б. Смилов (нац. л. о): Азъ. — Вѣрвате ли?

Министър-председател Н. Мушанов: Вие тогава никога не сте вниквали въ бюджетите на миналото. (Ръкоплъскания от мнозинството)

Б. Смилов (нац. л. о): Вие сте само партизанин и само партизанствувате! Съжалявамъ.

Нъкой от мнозинството: Успокой се!

Министър-председател Н. Мушанов: Ето, отивате ме от мисълта, за да Ви кажа, че партизанствувате. Представителят на вашата група, г. Смилов — г. д-ръ Христо Георгиев — вчера направи обективна критика на бюджета, което му прави чест, и г. министърът на финансите го похвали. Но ето сега една партизанска душа, (Сочи Б. Смилов) която се тревожи от туй! (Ръкоплъскания от мнозинството)

Б. Смилов (нац. л. о): Кой ви е казалъ, че бюджетът ви е реален?

Д-ръ Х. Георгиев (нац. л. о): Азъ не съм казалъ, че бюджетът ви е реален.

Б. Смилов (нац. л. о): Тогава не сте слушали речта на г. Георгиев. Сам г. министърът на финансите твърди, че бюджетът ви е нереален.

Председателстващ Н. Захариев: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушанов: Ако г. Смилов смѣта, че толкова е правъ и ако е по-силен от г. д-ръ Георгиев, азъ се чудя защо не взе той думата по бюджета и да излѣзе на трибуната да го критикува. Защо сж тия апострофи сега?

Д. Дрънски (д): Всички се скриха задъ свои другари.

Министър-председател Н. Мушанов: Г. г. народни представители! Нека въ това отношение бъдемъ обективни и прави: нѣма по-стегнат бюджет въ предвиждане на приходите от настоящия. Пъкъ най-сетне що е бюджет, г. г. народни представители? Азъ се чудя на всички ония господа, които критикуваха бюджета, какъ могат да искат от правителството или от финансовия министър да каже какъвъ ще бъде крайниятъ резултатъ на бюджета. Бюджетът е съчинение, съставено въз основа на предварителни предвиждания за приходите и разходите, като отъ предпазливост се взематъ пред вид известни условия при определянето на цифрите. Крайниятъ резултатъ, обаче, се обусловя от много обстоятелства, които не зависят от нашата воля. И погледнете, г. г. народни представители, що става въ свѣта. Една Франция, която съставлява бюджета си, да кажемъ, по-изучен, отколкото е нашиятъ, има 14—15 милиарда лева дефицитъ по бюджета. Нима хората, които съставляваха тамъ бюджета, искаха да се покаже такъвъ дефицитъ? Никога!

Д. Дрънски (д): И Белгия сжщо.

Министър-председател Н. Мушанов: Понастоящемъ следете въ Франция се борятъ около съставянето на бюджета; не могатъ да го балансиратъ, оставатъ 4 милиарда франка дефицитъ, който въ сената намалиха на два милиарда и оставатъ още два, защото иначе нѣма да могатъ да го сключатъ. И нима мислите, че въ крайния си резултатъ той ще бъде реален? Толкова е ненормално стопанското положение днес навредъ въ свѣта, че предвидливостта и осторожността сж възможни дотолкозъ, доколкото човѣкъ може да предвижда въ сегашните дни и като се иматъ пред вид опасенията за бъдещето, да се взе-

матъ нужните мърки. Това е направилъ, г-да, кабинетътъ и г. министърътъ на финансите, както никой досега у насъ не го е направилъ, именно съ огледъ на ония ненормални събития, въ които свѣтътъ и ние живѣемъ. Затуй ви показваме днесъ въ бюджета приходи 5 милиарда 140 милиона лева срещу 6 милиарда лева предвидени приходи въ миналия бюджетъ. При това въ тия 5 милиарда 140 милиона влизатъ и ония приходи, които ние очакваме да получимъ въ плюсъ тази година, благодарение на законитъ, които гласувахме напоследъкъ: за акцизитъ, за увеличението приходитъ на държавата и др. И въпреки това — направете разликата — този бюджетъ е съ 800—900 милиона лева по-малкъ отъ миналогодишния. Ако сериозно се отнасяте къмъ работата, какъ нѣма да признаете усилията, които министърътъ на финансите и члѣдитъ кабинетътъ съ положили, за да могатъ при сегашнитъ обстоятелства да наредятъ единъ бюджетъ тъй стегнатъ въ приходитъ си и тъй стегнатъ въ разходитъ си — съ едно намаление около 300 милиона лева на разходитъ — какъвто досега у насъ не е имало?!

Г. г. народни представители! Азъ съмъ убеденъ — нека го повтора — че бюджетътъ, тъй съставенъ, не биваше да се критикува по тоя начинъ, по който се разкритикува. Сериознитъ и отговорнитъ хора отъ партиитъ отъ Парламента не взеха думата по него, защото, смѣтамъ, тѣ, като честни хора, знаятъ какъ се съставлява бюджетъ и затова оставиха партизанитъ да правятъ агитация по него. (Ръжкоплѣскания отъ мнозинството. Възражения отъ оппозицията);

Т. Кънчевъ (д. ст. Ц): Министъръ Стефановъ говори като партизанинъ, а не като министъръ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Второто общо възражение, по съществото на работата вече, да кажемъ, бѣше това, че бюджетътъ, който сме наредили, въ голѣмата си частъ биятъ консомативенъ. Г. г. народни представители! Тия понятия „консомативенъ бюджетъ“ и „производителенъ бюджетъ“ сѫ много относителни. По тоя въпросъ много пѣти сме имали случаи да говоримъ тукъ, въ Народното събрание. Нима разходитъ отъ 900 милиона лева за просвѣтата сѫ консомативни? Нима разходитъ, които се правятъ за армията, сѫ също така консомативни? Нима разходитъ за полицията сѫ консомативни? Ами че когато една държава, която иска да въздигне гражданина си просвѣтно, морално, която иска да осигури реда въ страната, която иска да даде защита на гражданитъ си, прави разходи за тия цели, нима тѣ нѣматъ морална стойностъ? Тия разходи, отъ гледище на държавата, иматъ стойностъ, защото се правятъ за морални блага, които тя счита необходими за обществото.

Нѣкой отъ мнозинството: Много право.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! И тази легенда се изживѣ. Можете да кажете — което е много право — че въ известно време трѣбва да се даде предимство на едни разходи предъ други, че трѣбва да се направятъ на едно мѣсто повече съкращения, отколкото на друго. Но шаблонно е да се казва „консомативенъ бюджетъ“ само затуй, защото се харчели пари. Харчатъ се, защото държавата си има нужди, както материални и морални, така и интелектуални, и тѣ всички трѣбва да се задоволяватъ.

Но, г-да, тукъ се повдигна и класическия въпросъ — повдиганъ вече години подъ редъ, винаги, когато се дебатира бюджетъ — за отношението на прѣжитъ къмъ косвенитъ налози. И по тоя въпросъ сме говорили много. Единствената държава въ свѣта, която въ това отношение държеше на старата традиция, бѣ Англия.

Н. Пъдаревъ (д. ст. Ц): (Казва нѣщо)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Моля Ви се, имайте търпение поне когато говори министъръ-председателътъ.

Н. Пъдаревъ (д. ст. Ц): Имате неточностъ въ понятията. (Възражения отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Единствена Англия, казвамъ, държеше на отношението 1:3 на прѣжитъ къмъ косвенитъ налози, но и тя следъ войната го наруши. И днесъ всичкитъ голѣми държави диятъ приходитъ си повече отъ косвенитъ, отколкото отъ прѣжитъ данѣци. Това сѫ фактитъ, това е действителността, това е необходимостта, въпреки всички принципи на справедливостъ, които въ ненормално време най-малко се прилагатъ.

По други общи положения, г. г. народни представители, какво да кажа? Направи ми впечатление това, че уважаемиятъ г. д-ръ Бурилковъ въ три фрази даде характеристика на сегашния бюджетъ. Той е намаленъ въ разходитъ си съ 300 милиона лева. Та малко ли е — обръщамъ се къмъ ония уважаеми господа, които сѫ управлявали дълги години и знаятъ що значи да се намали бюджетъ — това намаление? Миналата година намалихме бюджета съ 700 милиона лева и тая година го намаляваме още съ 300 милиона лева. Нима е малко да се сведе бюджетътъ на една държава отъ 6 милиарда 200 милиона лева на 5 милиарда 140 милиона лева?! Вие можете да спорите, г-да, че трѣбва едни суми да отидатъ за други цели, можете да искате по-справедливо да се разпредѣлятъ разходитъ, но не можете да искате ново, по-голѣмо намаление. И въ намаление разходитъ на единъ бюджетъ има предѣлъ. Та какво сѫ 5 милиарда 140 милиона лева? Нѣкакви си 200 милиона швейцарски франка — капиталътъ на едно голѣмо акционерно дружество въ чужбина! Това е животътъ на цѣлата ни държава! (Ръжкоплѣскания отъ мнозинството)

Нѣма защо, следователно, по тоя и по други въпроси да се дразнимъ, да се закачае едни други, когато реалноститъ, фактитъ сѫ такива. 5 милиарда 140 милиона лева — това сѫ всичкитъ разходи, които правимъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Националниятъ доходъ е 16 милиарда лева, г. министре.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Извинете, г. докторе, но по въпроса за националния доходъ на България азъ съмъ отъ ония, които смѣтатъ, че днесъ никой не е въ състояние да каже какъвъ е той, или, ако каже какъвъ е сега, не се знае подиръ 3—4—5 месеца, като дойде реколтата, какъвъ ще бѣде. Азъ зная само едно: че когато говоримъ за 12 милиарда лева задължения въобще на българина — и 14 милиарда лева могатъ да бждатъ — трѣбва да имаме предъ видъ, както заяви д-ръ Бурилковъ, че имаме спестявания въ България 12 милиарда лева. Това зная азъ, и върху него, безспорно, трѣбва да си помислимъ, въпреки всички отчаяни викове, които се носятъ навредъ изъ България.

Другъ единъ въпросъ, г. г. народни представители, по който се говори отъ тамъ (Сочи оппозицията), е въпросътъ за външнитъ ни задължения. Г. г. народни представители! Азъ казахъ и оня день, че ако съ нѣщо ние сами си пакостимъ и деморализираме политическия животъ у насъ, то е това, че ние никога не сме готови да похвалимъ правителството за нѣкои придобивки, които то е постигнало и че като члѣди всички имаме интересъ да се нахвърляме на противника си, когато той е въ несполука. Какво задоволява нашитъ партийни амбиции обстоятелството, че политическиятъ ни противникъ е сломенъ, независимо отъ туй, че задъ тоя политически противникъ стои държавата, ние самитъ, народътъ?! Че има ли, г-да, нѣкой, който сериозно да повдигне споръ защо не сѫ вписани въ тоя бюджетъ днесъ — азъ зная следъ какви прѣчки се постигна това — разходи относно блокиранитъ 540 милиона лева? Ами че това го изложихме предъ Финансовия комитетъ, и трѣбваше да му докажемъ, че не сме въ състояние да посрѣщаме тия задължения. И той ни призна това право. Безъ неговото съгласие ние не можехме да направимъ това. Ако нѣмахме това негово съгласие и впишехме въ бюджета като разходъ тия 540 милиона лева, питамъ ви: какъ щѣхме да посрѣщаме разходитъ, когато и безъ тѣзи 540 милиона лева твърдите, че приходитъ, които се предвиждатъ по така съставения бюджетъ, не достигатъ? И въ такъвъ случай щѣхме да имаме бюджетъ отъ 6 милиарда, а не отъ 5 милиарда 140 милиона лева.

Но въ връзка съ този въпросъ пакъ се извъртва, и гледамъ въ пресата вънъ се писа — щастливъ съмъ, че тукъ, въ Народното събрание, това не се говори — че азъ, когато съмъ ви правилъ изложение тукъ, съмъ искалъ да скрия нѣкакви поети предъ Финансовия комитетъ нови задължения за България, нѣкакви новъ контролъ. Като члѣди азъ съмъ тоя идиотъ, който ще поема такъвъ ангажментъ, да говоря предъ Парламента неистини, ко-

гато зная, че онова, което се върши във Финансовия комитет, става известно, защото всички негови протоколи се печатат и всеки може да ги чете!

Азъ снощи нарочно — не отъ желание да смуцавамъ речта на г. Георги Петрова, когато говореше по тая въпрос — забелязахъ, че относително опредѣлянето и събирането на данъцитѣ ние създаваме ново учреждение, за да засилимъ тѣхното събиране. И когато презъ м. септемврий изложимъ тамъ положението си, за да убедимъ Финансовия комитетъ, че сме взели нови мѣрки съ това ново учреждение, тогава той ще прецени, по наша покана, дали ще дойде експертъ, не за финансовъ контролъ, а по въпроса за опредѣлянето и събирането на данъцитѣ. Въ това се състои работата — четете протокола. Той нѣма да дойде за финансовъ контролъ, а специално за тия служби, които сж посочени въ тая членъ на протокола.

Г. Петровъ (нац. л.): Азъ пожелахъ да не дохожда и за това.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: И затуй собствено ние заявихме тамъ, че ние сами това можемъ да го направимъ, и ще го направимъ сами, за да нѣмаме нужда отъ този съветникъ. Борбата бѣше тѣй голѣма, че ние направихме тамъ декларация, че предпочитаме да скъсваме преговоритѣ. Но, г. г. народни представители, обикновено братя, кога се скарать, сж най-озлобени. Ако има тукъ стрѣвъ, ако се пише и говори лошо за насъ, то е отъ нашитѣ бивши братя — партията на г. Ляпчевъ. Неговиятъ партиенъ органъ само ни атакува.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Вие не четете ли в „Знаме“ да видите какво пише?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Баремъ Вие недейте защищава партията на г. Ляпчевъ. Вие сега сте въ друга партия. (Смѣхъ)

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Четете „Знаме“, да видите.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г-да! Говоря ви това най-искрено. Да се пише въ статии и да се говори въ речи, че ние сме отишли въ Женева да викаме финансовъ контролъ отъ чужбина, когато ние само изпълняваме едни задължения, които всѣки ще ги изпълни, това е прекалено. Ние, правителствата, се промѣняме, обаче държавата си живѣе и държавата се задължава спрямо чужденцитѣ отъ она, който я представлява въ момента. Вчера уважаемиятъ г. Молловъ каза: поехме задължение да съкратимъ 10.000 чиновници, но не изведнѣжъ.

П. Стайновъ (д. сг.): За 2 години.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Право е, за 2 години, но съкратихте само 1.000—1.200—2.000 души и тамъ спрѣхте. Задължихте се въ 1928 г. да създадете новъ законъ за бюджета, отчетността и предприятията, но и тая работа не изпълнихте. Задължихте се, че ще въведете голѣмъ контролъ на месечнитѣ бюджети, чека се наричаше тогава — и това не направихте. Въ последния членъ на спогодбата се говори, че всички законопроекти отъ стопанско, отъ кредитно или отъ финансово естество ще трѣбва да бждатъ внесени съ съгласието на съветника при банката, който ще даде мнение по тѣхъ. Г-да! Ние сме задължени да правимъ това и го правимъ. Сега почете ли е, държавническо ли е да ни обвинявате въ това, че сме задължили България съ въвеждането на нѣкакъвъ контролъ, когато вие, по ваши съображения, навремето, поради известни мѣнотии, сте се съгласили да поемете тия задължения, а сега имате смѣлостта да ги хвърляте на нашъ грѣбъ?

Д-ръ И. Бешковъ (з): Долнопробно партизанство правятъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че по всичкитѣ тия въпроси всички трѣбва да мислимъ като българи. Има достатъчно широкъ теренъ, върху който българското партизанство може да се упражнява, върху който политическитѣ партии могатъ да се борять една срещу друга. Но има единъ фронтъ на държавата и на българския народъ, който ние всички сме длъжни да защитимъ единно. Нѣма защо, ако, уязвявайки политическия си противникъ, а задъ него уязвяваме България, да ни прави удоволствие, че го уязвяваме. Има много случаи, при които можемъ да уязвимъ едно правителство, но нека се пазимъ, когато стреляме нашия противникъ, да не би вмѣсто него да ударимъ въ сърдцето българския народъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Нека слуша г. Стефановъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Всички да слушатъ. Това ни е на насъ моралътъ и възпитанието. Това сме поддържали и въ опозиция, това поддържаме и днесъ. Това поддържа Народниятъ блокъ, който е решилъ, въ името на спасението на страната, да мълчи много. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) И щомъ ми напомняте, да ви кажа, г-да. Г. Ляпчевъ вина все министъръ-председателъ за всички работи. Азъ приемамъ тази отговорност. Само че г. Ляпчевъ не е отбелязалъ още своята отговорност като министъръ-председателъ за миналото управление. Но, г. г. народни представители, трѣбва да разберете, че всичкитѣ страсти, които виждамъ тукъ, които се разгорещаватъ, никога не сж се причинявали отъ тѣзи, които иматъ още въ душата си защо да негодуватъ.

Отъ мнозинството: Браво! (Продължителни ржкоплѣскания)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: И когато цѣлото ни стремление въ двегодишното управление е да забравимъ миналото, да притѣпимъ страститѣ, да забравимъ миналитѣ борби, . . .

П. Стайновъ (д. сг.): Защо на Васъ не правимъ това, което правимъ на г. министра на финанситѣ? — Защото нѣма езикъ като Вашия.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Моля. — . . . и когато сме достигнали, слава Богу, до положението да можемъ да гарантираме относителенъ миръ, за да може всѣки единъ да притѣпи страститѣ си и да забрави миналото, тѣкмо въ това време онѣзи господа, които иматъ най-голѣмъ интересъ да се забрави миналото, постоянно го чоплятъ и дразнятъ.

Министъръ С. Стефановъ: Търсятъ си белята.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Нима азъ ще стана господаръ на вашитѣ страсти да ви укротявамъ? Азъ това не мога да направя.

Г. г. народни представители! Положението е тежко. Стремели сме се, доколкото можемъ, при възможноститѣ, които има, да го оправимъ. Но азъ съмъ казвалъ въ миналото, ще ви кажа и сега: нѣма да раздѣляте никога нашата дейностъ отъ дейността на миналото. Всѣко добро дѣло на едно минало правителство ни ползува, всѣко едно лошо дѣло на едно минало правителство ни свързва. Тази непреривностъ и тази солидарностъ съществува помежду управленията въ всички страни. И затуй всѣко едно добро управление подпомага замѣстника, който иде, и всѣко едно лошо управление вреди на замѣстника, който иде. Можете ли да отдѣлите много работи, които сж свързани днесъ съ нашата дейностъ въ миналото? Не. Г. министърътъ на финанситѣ въ туй отношение говори надълго и нашироко. Азъ нѣма да се спирамъ на него. Но едно ново, което е дошло, то е постоянно влошаващото се положение, както на стопанството, тѣй и на финанситѣ. Именно при туй ново положение трѣбва да се взематъ героични мѣрки. И за тѣзи героични мѣрки ни се препорѣчва какво? Г. Стайновъ казва: „Дайте си плана“. Г. г. народни представители! Планътъ на Народния блокъ и на правителството е въ дѣлата.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): То е праздна работа.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Не е праздна работа. Ако е въпросъ за писанъ планъ, ще ви кажа, че преди 25 години уважаемиятъ бившъ шефъ на Либералната партия г. Тончевъ бѣше написалъ една програма, по-социална отъ която не съмъ видѣлъ никѣде въ свѣта. Не сте я чели, за да я знаете. За мене е важно дали едно правителство съ дѣлата си удовлетворява належащитѣ нужди на времето, защото за политика и за живота по-важенъ е резултатътъ отъ дѣлата, отколкото фразитѣ, приказкитѣ и писанитѣ планове. Ние имаме за насъ написана програма. Ние имаме едно задължение, което сме поели предъ народа съ нашия манифестъ предъ изборитѣ. Ние длъжимъ този манифестъ да го изпълнимъ. И, г-да отъ опозицията, проследете отъ две години насамъ и ще видите, какъ полѣка, полѣка ние постоянно го изпълняваме. И ще го изпълнимъ по-скоро, отколкото вие мислите. Следете дѣлата ни и ще видите, че съ тѣзи дѣла, които всѣки день прокарваме въ живота, ние искаме да се справимъ съ живота, вмѣсто за каприза на нѣкого да пишемъ планъ. За политика се сжди само по дѣлата, а не по неговитѣ приказки и неговитѣ книжни издания.

Нѣкой отъ мнозинството: (Къмъ П. Стайновъ) Чувате ли, г. професоре?

Министър-председател Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Дали ще бъде бюджетът уравнио-сен или ще свърши съ дефицитът?

Г. г. народни представители! Ако ние наредимъ всичките учреждения тъй, както въ закона за бюджета нареждаме; ако нещастieto не е съдило положението въ България или въ свѣта да стане още по-лошо, азъ съмъ убеденъ, че тъй стѣгнать бюджетътъ ни, въ тѣзи рамки, има всичките условия, за да бъде уравнио-сенъ.

Азъ съмъ също радостенъ да констатирамъ онази ате-стация, която снощи ни се даде относително мъркитъ, които вземаме по съставянето на бюджета, че той дей-ствително е стѣгнать бюджетътъ, и хората, които ни гледатъ отъ далечъ, се надѣватъ, че той ще излѣзе уравнио-сенъ.

Финансова програма се иска. Ето финансовата програма: ако можемъ да дадемъ на нашата страна въ тия тежки времена за пръвъ пътъ единъ уравнио-сенъ бюджетъ, съ това ще разрешимъ единъ отъ най-големите и капитални въпроси за заздравяване финансите на държавата. Да се надѣваме, г-да, че събитията ще се развиятъ, може-би, малко въ благоприятна смисълъ. Цѣлъ свѣтъ чака да види какво ще се реши подиръ единъ месецъ въ Лондонъ. Да се надѣваме, че стопанските условия въ свѣта ще се подобряватъ и положението ще се разведри. Азъ съмъ убеденъ, че той бюджетъ, въ който не сж посочени всичките приходи, които сме гласували, може-би да даде единъ резултатъ, който ние не предполагахме днесъ. Но ще ми кажете: това е хипотеза. Г-да! Никой днесъ не може да живѣе съ положителностъ за утрешния денъ. Ние сме направили бюджетъ за нещастна година, съ огледъ на днешните условия. Колкото повече се подобрятъ условията, толкова повече ще се увеличатъ приходите, които сме предвидили въ него, и тоя бюджетъ можемъ да го при-ключимъ действително тъй, както много хора не сж се надѣвали, когато сж го съставлявали. Какви по-големи усилия и предвиждания искате отъ туй правителство, което е съставило тоя бюджетъ? Г. г. народни представители отъ болшинството! Азъ съмъ убеденъ въ душата си, че вие добихте още повече куражъ въ себе си отъ яловата критика на представителитъ на опозицията.

Нѣкой отъ лѣвицата: Хайде де.

Министър-председател Н. Мушановъ: Да, да, азъ винаги се смушавамъ отъ една сериозна критика, когато тя е основателна. Азъ зная, че винаги управницитъ могатъ да кривнатъ въ кривъ пътъ и тогава остенътъ на опози-цията е полезенъ да ги вкара въ правия пътъ. Но при условията, при които създадохме тоя бюджетъ, тъй както ви ги нарисовахъ, азъ съмъ убеденъ въ душата си, че сериозните хора и партията ще дадатъ одобрението си за него. Ако не искатъ да го дадатъ явно — защото голѣмъ героизъмъ е да похвалишъ противникитъ си — поне въ мълчанието имъ азъ чувствавамъ тѣхното одобрение.

Колкото се отнася до господата, които критикуваха бюджета, нека признаемъ, че имаше едни искрени — и азъ обичамъ искреността — но имаше и злонамѣрени. На зло-намѣреността въ България цѣръ не се намѣри. На до-бросъвѣстнитъ господа мога само да кажа, че отъ тая трибуна азъ съмъ изнасялъ нѣколко пъти следната исто-рия: когато горѣли Иванъ Хусъ на кладището и той вижда една бабичка, която носи сѣчки, да ги хвърли въ огъня, за да изгори по-скоро Хусъ, Хусъ, като я гледалъ, казалъ: Sancta Simplicitas, което значи свещена простота. И азъ, къмъ всички искрени хора, които критикуваха бюджета, мога да кажа: свещена простота. (Ржкоплѣскания отъ мно-зинството)

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Казвайки тия думи, Вие се обър-нете къмъ болшинството.

Министър С. Стефановъ: Просвѣтената просташина е по-страшна, по-опасна.

Министър-председател Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Ние внисаме втория си бюджетъ. Азъ си спомнямъ, че нашитъ предшественици, завършвайки вто-

рата 4-годишна дейностъ, се надѣваха, че ще имъ се даде още време за работа, за да могатъ да продължатъ своето дѣло. Ние сме въ втората година, предъ насъ има още години за работа. Когато правителството, при тия тежки времена, въ които живѣемъ, при това тежко наследство, което получи, е въ положение да даде тоя бюджетъ на държавата, азъ съмъ убеденъ, че, не следъ 8-годишно управление, а много по-рано ние ще кажемъ не че ни трѣбва още време за нова дейностъ, но че сме изпълнили онова, което времето ни налага, плюсъ онова, което сме обещали на българския народъ. (Ржкоплѣскания отъ мно-зинството) И следъ 2-годишна дейностъ ние можемъ да излѣземъ съ куражъ и съ открито чело предъ народа, за да кажемъ, че сме работили и че сме били отзивчиви къмъ неговитъ нужди. Това, което сме придобили и което има тепърва да придобиемъ относително външнитъ ни задѣл-жения; това, което сме направили, г-да, по отношение на бюджета, и тази стегнатостъ, която дадохме на държав-нитъ приходи — всичко това, убеденъ съмъ, ще може да се оцени по-добре, когато се освободимъ отъ остраства-нето, което, за нещастие, съществува въ тая ограда.

Върни на себе си, ние ще вървимъ въ този пътъ, а вие (Сочи мнозинството), имайте гордостта и доблестта, че нѣма да ви смѣтатъ хора, които поддържатъ правител-ството а tout prix, но че сте съзнателни граждани, които можете да кажете, че бюджетътъ е едно добро дѣло, и съ ентузиазъмъ да гласувате бюджета, който ви представяме. (Бурни и продължителни ржкоплѣскания отъ мнозинството)

П. Стайновъ (д. сг): Както виждате, г. министър-пред-седателю, сега когато Вие говорихте, нѣмаше гюрултия, а когато говори г. министъръ Стефановъ — имаше.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за бюджета на държавата за 1933/1934 финансова година, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г. министър-председателъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Предлагамъ следния дневенъ редъ за идното заседание, което ще бъде въ петъкъ:

1. Второ четене законопроектитъ:
 - а) Върховна смѣтна и областни палати;
 - б) Министерство на външнитъ работи и изповѣданията;
 - в) Върховно правителство;
 - г) Българска православна църква;
 - д) Морско-дунавска полиц. служба и пр.
 - е) Дирекция въздухоплаването;
 - ж) Министерство на войната.

Първо четене законопроектитъ:

2. За измѣнение на закона за разширение на ж. п. мрежа и на пристанищата — продължение разискванията.
3. За одобрение конвенциитъ, одобрени на международ-нитъ морски конференции презъ 1929 и 1930 г. въ гр. Лон-донъ
4. За опрощаване даденото за временно употребление облѣкло на крайно бедни инвалиди.

Второ четене законопроектитъ:

5. За измѣнение и допълнение на закона за трудовитъ земеделски стопанства.
6. За уреждане наемнитъ отношения.
7. За карьеритъ.
8. Първо четене предложението за измѣнение и допъл-нение нѣкои членове отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание.
9. Докладъ на прошетарната комисия.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ предложения отъ г. министър-председателя дневенъ редъ за следващото заседание, моля, да вдигнатъ ржка. Мно-зинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 12 ч. 44 м.)

Председателъ: А. МАЛИНОВЪ

Подпредседателъ: Н. ЗАХАРИЕВЪ

Секретаръ: ИВ. ВЕЛЧЕВЪ

Зам.-началникъ на Стенографското отдѣление: Д. ДУКОВЪ